

AUSTRALIJOS LIETUVIS

DVISA VAITINIS AUSTRALIJOS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

LITHUANIAN FORTNIGHTLY

SEPTINTIEJI METAI

Kaina/Price 1/9

Adelaide, 1954 m. liepos/July 12 d.

Registered at G.P.O., Adelaide, for transmission by post as a periodical.

Nr. 14(151)

Vokietija kuria savo kariuomenę

Vakarų Vokietijos federalinės vyriausybės min. pirm. Dr. Adenauer pareiškė, kad jeigu Prancūzija ir Italija neratifikuos sutarčių, pagal kurias būtų sukurta bendra Europos armija, tai Vokietijai nelieka nieko kito, kaip kurti savo tautinę armiją. Vokietijos armija bus kuriama tokiu pat pagrindu kaip Prancūzijos ar kitų tautų be jokių sąlygų. Dr. Adenauer toliau pareiškė, kad sudarytas sutartis dėl Europos armijos jis sutinkąs diskutuoti ir keisti, bet tik po to, kai jos bus visų partnerių ratifikuotos (kaip žinome, Prancūzija ir Italija sutarčių iki šiolei neratifikavo ir JAV-bės nutraukia joms pagalbą).

Šia proga pažymėtina, kad JAV-bių valstybės sekretorius savo straipsnyje, kuris paskelbtas vokiečių laikraštyje Rheinischer Merkur, pareiškė, kad jeigu sutartys nebus ratifikuotos ir Europa tuo būdu bus suskaldyta ir silpna, tai JAV-bės turės pagrindinį keisti savo užsienio politiką. Kitais žodžiais tariant, JAV-bių stipriausias sąjungininkas Europoje prieš komunizmą bus Vakarų Vokietija, kuri sukurs savo galingą armiją ir yra suinteresuota atgauti bolševikų okupuotas sritis.

ANGLIJOS VADOVAI WASHINGTONE

Birželio 25 dieną į Washingtoną atvyko min. pirm. Mr. W. Churchill ir užs. reik. min. Mr. A. Eden. Šios kelionės tikslas, kaip pažymi spauda, buvęs suderinti abiejų tautų pažiūras Europos ir Azijos politikos klausimais, kurios jau per daug pasidarė skirtingos.

Pasitarimų rezultatai, atrodo, nebuvę per daug sėkmingi. Paberta gražių žodžių apie "amžiną" dviejų angliskai kalbančių tautų draugiškumą, gerus norus siekiant pasaulyje išlaikyti taiką ir pa- pačiai, tačiau realių išdavų nematyti. Spaudos pranešimu, Anglija ir toliau laikysis nuosaliai Amerikos organizuojamo Pacifiko tautų bloko, kurio tikslas pasipriešinti besiplečiančiam komunizmui. Nežinoma, ar JAV-bės, turėdamos aiškų Australijos bei N. Zelandijos, o gal būt ir kai kurių Azijos tautų pritarimą, tokį bloką organizuoja. Šitai buvo patvirtinta ir Australijos užs. reikalų ministerio. Ir pačios Anglijos karo ekspertai darbuosis Washingtono kartu su Amerikos karo vadovybe.

Daug realesni pasitarimų rezultatai dėl Europos politikos. Čia, mat, jau ir Anglijai grėšia tiesioginis pavojus. Dėl to nenuostabu, kad Anglija remia Europos kolektyvinio saugumo organizaciją ir palaiko Vakarų Vokietijos apginklavimo programą. Šiame klausime net ir Darbo Partija, kuri šiuo metu esanti opozicijoje, nusistačiusi teigiamai ir darbininkams aiškina, kad Vokietija turi būti apginkluota.

Be abejonės, ne visi pasitarimų rezultatai yra paskelbti. Reikia manyti, kad pasiekta šis tas ir realaus, mažių mažiausia, bent išsiaiškinta, o tas jau irgi daug reiškia.

Petrovai duoda parodymus

Karališkoji komisija tyrinėti šnipinėjimo reikalus Australijoje vėl pradėjo apklausinėjimą Melbourne. Vienas iš svarbiausių liudininkų yra pabėgėlis Petrovas ir jo žmona. Petrovas davė plačius parodymus, kaip bolševikai organizuoja šnipinėjimą Vakarų pasaulyje ir konkrečiai Australijoje. Tarp kita ko, jis nurodė, kad Sovietų Rusija siunčianti savus šnipus kaip emigrantus, kurie čia verbuoja sau agentus ypatingai rusų emigrantų tarpe. Petrovas, be to, pateikė apie 70 asmenų sąrašą, kurie arba jau šnipinėjo Rusijos naudai, arba buvo įrašyti kaip patikimi, iš kurių ateityje gali būti naudos.

Klausinėjimas tęsiamas toliau ir po pertraukos Melbourne vėl bus pradėtas Sydneyje.

RAUDONOSIOS UPĖS DELTĄ PRANCŪZAI UŽLEIDŽIA KOMUNISTAMS BE MŪŠIO

Žiniomis iš Indo-Kinijos, prancūzų kariuomenė evakuojasi iš Raudonosios upės deltos ir užleidžia ją komunistams be mūšio. Į šią sritį įeina Hanoi miestas ir Haiphongo uostas, per kurį didžiausia dalimi ir vyksta kariuomenės ir civilių gyventojų evakuacija. Ši delta nepaprastai turtinga, ne be pagrindo vadinama ryžių aruodu ir dėl to raudonųjų padėtis užėmus šią sritį labai sutvirtės.

Paskui besitraukiančių kariuomenę nuo raudonojo siaubo bėga masės civilių gyventojų. Jų padėtis labai gerai suprantama, nes patys esame tai pergyvenę.

Prancūzų kariuomenės vadovybė aiškina, esą pasitraukimas buvęs neišvengiamas, nes visame tame rajone yra infiltruota tiek daug raudonųjų, kad padėtis išslydo iš prancūzų kariuomenės kontro-

lės. Matomai, prancūzai turi ten per mažai kariuomenės, kad galėtų pasipriešinti raudonųjų puolimui.

Vietnamo kariuomenė ir civiliniai gyventojai kaltina prancūzus, kad jie išduoda juos ir jų tėvynę raudoniesiems.

Prancūzų karo aviacija nuolatiniiais prieš priekinių dalinių bombardavimais, stengiasi sutrukdyti raudonųjų žygiavimą, kad galėtų išsivakuoti.

Užleidžiamoje raudoniesiems srityje gyvena apie du mil. žmonių.

Tuo būdu visa siaurinė Indo-Kinijos dalis patenka raudonųjų kontrolėn ir pradės ruošis tolimesniam žygiui į pietus. Visa tai daroma pagal nuoseklų planą, paruoštą Maskvoje, tuo tarpu Vakarų politiniai vadai niekaip negali surasti bendros kalbos ir negali sutarti, kokiū būdu užkirsti komunizmui kelią.

PACIFIKO PAKTAS BUS SUDARYTAS.

Vašingtone posėdžiavę ANZUS (Australijos, Naujosios Zelandijos ir JAV-bių) pakto atstovai paskelbė, kad prieita vieningos nuomonės, jog reikalinga daryti visas pastangas, kad Pacifiko paktas būtų kuo greičiau pasirašytas. Šiuo paktu būtų organizuojamas bendras frontas prieš komunizmo ekspansiją Pietryčių Azijoje bei Pacifike. Be aukščiausių ministrų tautų, prie šio pakto turėtų prisidėti ir eilė Azijos tautų, kaip Filipinai, Tautinė Kinija (Formosa), gal Indo-Kinijos sąjunginės respublikos ir kitos.

RUKYMAS IR VEŽYS

Amerikos medikų draugija paskelbė, kad perdidelis rūkymas išsukia vėžį, todėl pataria arba visai nerūkyti arba bent sumažinti surūkomų cigarečių kiekį.

Įdomu, kad paskelbus šį medicinos mokslo specialistų pranešimą, pradėjo kristi tabako gamybos įmonių akcijos, nes manoma, kad žmonės pradės mažiau rūkyti, todėl mažiau bus ir pelno.

Ir Australijos autoritetingi medikai pareiškė, kad jie, susipažinę su Amerikos medikų draugijos tyrinėjimais, padarys tinkamas išvadas.

VAZIUOJA Į MASKVĄ SEMTIS DVA- SINIO PENO.

Buvusio JAV-bių prezidento žmona Mrs. E. Roosevelt važiuoja į Sovietų Sąjungą susipažinti su padėtim vietoje. Kaip žinome, Rooseveltienė yra didelė komunistų simpatikė. Savo įspūdžius ji žada aprašyti "Look" žurnale.

Reikia manyti, kad poniją Rooseveltienę komunistai sugėbės pavadžioti už nosies ir, apvažiavusi visą Rusiją, ji nieko nebus mačiusi.

JAV-bių EKONOMINĖ PAGALBA

JAV-bių parlamentas patvirtino užsienio valstybėms ūkio pagalbos biudžetą sumoje 3.470.608.000 dol. Priimant šį biudžetą buvo nutarta neduoti jokios pagalbos Italijai ir Prancūzijai, kol jos prisidės prie jungtinės Europos Armijos. Mat, tos valstybės iki šiol neratifikavo Europos Armijos, kurioje dalyvautų ir Vokietija, sutarčių.

JAPONIJA ... NETURI PATEKTI RAUDONIESIEMS

Prez. Eisenhoweris pareiškė, kad Japonija yra vienas iš didžiausių JAV-bių atramų Pacifike prieš raudonųjų ekspansiją ir todėl Amerika darys viską, kad Japonija nepatektų raudoniesiems.

AUSTRALIJA GALI EITI PIRMYN

Vienas Amerikos biznierių, kuris lankėsi Australijoje, pareiškė, kad Australija gali eiti tik pirmyn. Jo nuomone, Australija dabar esanti tokioje pat padėtyje, kaip ir Amerika kūrmosi pradžioje. Geležinkelių tinklas turi būti išplėstas. Toliau jis nurodė, kad Australija šiuo atžvilgiu esanti geriausioje padėtyje už visas kitas šalis, kurias jis aplankė.

Australų "News-Weekly", kuris paskelbė šią nuomonę, priduria, kad Australija tikrai gali eiti pirmyn, bet visus klausimus, ar australai to panorės.

Is savo pusės turime pridėti, kad anas biznierių, greičiausiai, turėjo galvoje, jog Australijos progresą varys naujieji ateiviai, ne australai, kuriems lemta likti eigos uodegoje. Ne kitaip juk buvo ir Amerikoje.

"Vyties" Sporto Klubu narį

Raimundą Karlą

ir

Dorothy Fay McCormack

sukūrusius šeimos židinį sveikina ir linki laimingo gyvenimo

"Vyties" Sporto Klubu Valdyba

GVATEMALOJE REVOLIUCIJA BAIGTA

Revoliucija Gvatemaloje, po maždaug dviejų savaitžių kovų, baigta. Buvusios komunistinės vyriausybės karininkai priversti prezidentą atsistatydinti ir valdžią perduoti karininkų grupei, kuri tuoj pat paskelbė antikomunistinį įstatymą ir pradėjo tartis su sukilėliais, vadovaujama pulk. Castillo Armas, dėl taikos. Susitarimas pasiekta. Buv. prezidentas pabėgo į užsienį, komunistai visame krašte gaudomi ir kišami į kalėjimus. Sukilėlių vadas pulk. Armas liepos 3 dieną Amerikos lėktuvu atskrido į Gvatemalos sostinę, kur jis buvo nepaprastai triukšmingai minių sutiktas. Tokio sutikimo nežino Gvatemalos istorija.

Tuo būdu raudonųjų lizdas Amerikos kontinente galutinai likviduotas.

* Derybos tarp prancūzų ir Vietminho komunistų delegacijų Indo-Kinijoje dėl taikos prasidėjo viename kaime 25 mylios į šiaurę nuo Hanoi.

Prancūzijos min. pirmininkas pareiškė, kad nors prancūzų kariuomenė evakuavo Raudonosios upės deltą, tačiau kapituoliuoti nemanoma. Esą, taip adaryta dėl to, kad dėl per silpnų prancūzų jėgų deltos gynimas nebuvo įmanomas.

Mūšiai eina toliau.

Trumpai

* Anglijos min. pirm. W. Churchill ir užs. reik. min. Mr. Eden, po pasitarimų Washingtono su prez. Eisenhoweriu bei užs. reik. ministru Dulles, lankėsi Kanadoje, kur turėjo pasitarimus su Kanados valstybės vyrais.

* Australijos min. pirm. Mr. Menzies pareiškė, kad Australijoje yra galima infliacija, tai reiškia, kad svaro kursas gali kristi.

* Graikijos, Turkijos ir Jugoslavijos valstybių atstovai pradėjo pasitarimus Atėnuose, dėl glaudaus kariško bendradarbiavimo.

* Kinijos komunistų prekybinė delegacija atvyko į Londoną tartis dėl prekybinių santykių pagyvimo.

* JAV-bėse nukritus lėktuvui žuvo 14 įgulos narių.

* Raudonosios Kinijos min. pirmininkas, grįždamas iš Zenevos, sustojo Indijoje ir tarėsi su Indijos min. pirm. p. Nehru. Spauda rašo, kad norima sudaryti paktą šūkiu "Azija — azijatams!".

* Kinijos nacionalistų karo laivai sulaukė Sovietų tankerį — laivą, kuris vežė komunistinei Kinijai naftą. Nacionalistiniai valdžios organai pareiškė, kad naftos gabenimas kom. Kinijai yra uždraustas UNO nutarimu.

Sov. Rusijos vyriausybė dėl šio sulaukymo pareiškė protestą JAV-bių valdžios organams, nes esą Amerikos laivynas patuliuoja tarp Formozos ir Kinijos žemyno ir yra atsakingas už laivo sulaukymą. Amerikos valdžios organai pareiškė, kad jie neturį nieko dėl to pasakyti, nes Kinijos tautinė vyriausybė yra savarankiška ir daro, kas jai patinka.

* Trys ginkluoti banditai priverė Burmos keleivinį lėktuvą Dakota nusileisti pajūry ir pagrobė apie £45.650 pabėgo. Niekas iš keleivių nei įgulos narių nenukentėjo. Būta džentelmeniškų plėšikų ...

* Vokietijos keleiviniai laivai atplauks į Australiją. Vienas numatoma apie rugsėjo mėnesį, o antras — spalio pradžioje.

* JAV-bės pasiuntė Libijai 6.000 tonų kviečių, nes Libijoje dėl buvusių sausrų prasidėjo badas.

* Naujas naftos prasiveržimas Vakarų Australijoje sukėlė nepaprastą judrumą akcininkų tarpe. Akcijos eina iš rankų į rankas: vieni perka, tikėdamies, kad akcijos dar kils, kiti parduoda, galėdami gerokai uždirbti.

* Dvi 16 metų mergaitės N. Zelandijoje nužudė vienos mergaitės motiną. Motina su dukra ir jos drauge buvo išėjusios pasivaikščioti. Kokie šios ypatingos žmogžudystės motyvai — nepaskelbta.

* Seoulyje, Pietų Korėjos sostinėje, kilo didžiulis gaisras, sunaikinęs daug namų. Be pastogės liko apie 5-6.000 gyventojų.

* Rytų Vokietijos komunistų laikraščio moterims "Ilse Reinicke" redaktorė perbėgo į Vakarų Vokietiją ir paprašė teisės ten pasilikti.

* JAV-bių parlamento užsienio reikalų komisija nubalsavo, kad kiekvienas komunistas, kuris hori vykti iš Amerikos į Rusiją, gaus bilietą, tik be teisės grįžti atgal į Ameriką. Įdomu, ar daug draugų pasinaudos šia gražia proga patekti į rojų?

* JAV-bių ats. rūmų teisių komisija priėmė įstatymą, pagal kurį bus baudžiama mirties bausmė už šnipinėjimą svetimos valtybės naudai arba sabotažo veiksmus. Iki šiol už tuos nusikaltimus mirties bausmė buvo taikoma tik karo metu.

* JAV-bių naujusias garvežys bandomoje kelionėje pasiekė 101 mylios greitį per valandą, tačiau vis dar nesumušė rekordo 1893 metų modelio garvežio, kuris pasiekė 112,5 mylios greitį per valandą.

* JAV-bės perka Britanijoje už 5,4 milijonus dolerių lėktuvų NATO kariuomenei.

* Japonijoje, paskelbus naujokų priėmimą į kariuomenę, buvo toks didelis jaunų vyrų antplūdis, kad nebuvo galima visų priimti, pav., į laivyną buvo penkis kartus daugiau kandidatų, negu reikalinga. Amerikos stebėtojai buvo nustebinti, nes buvo bendras įsitikinimas, kad japonai pasidarė dideli pacifistai.

(Zinių tąsa 4 psl.)

LIETUVIAI PASAULYJE

ARGENTINA

* Minint spaudos atgavimo sukaktį, pagerbti Argentinoje palaidotas aušrininkas Višteliauskas, knygnešys Pauga ir kiti kovotojai už lietuvių spaudos atgavimą. Seniau Argentinoje ėjo daugiau kaip 20 lietuvių periodinių leidinių.

* Į Buenos Aires ruošiamas pasaulines šachmatų varžybas atvyksta Kanados šachmatų meistras lietuvis P. Vaitonis. Jis Argentinoje atstovavo Lietuvai 16 pasaulinėje šachmatų olimpiadoje 1939 m.

BRAZILIJĄ

* Brazilijoje senų lietuvių emigrantų skaičius siekia apie 43.000, naujų lietuvių emigrantų bus apie 600-700. Pradžios mokyklų yra 5, jas lanko apie 1.200 vaikų. Jose dėstomi liuanistikos dalykai. Be to, veikia viena vargo mokykla su 20 lankytojų, 4 klasių progimnazija, mašinarščio kursai, liuanistikos kursai ir vaikų darželis, kurį lanko apie 70 vaikų. Progimnazija ir visos pradžios mokyklos turi visas teises. Dvi pradžios mokyklos ir liuanistikos kursai išlaiko Lietuvų Sąjunga Brazilijoje, o kitas 3 pradžios mokyklas, mašinarščio kursus ir progimnaziją — seserys prancišketės. Visos jos, taip pat lietuvių bažnyčia, choras ir keletas svarbesnių lietuvių organizacijų yra Sao Paulo mieste. Leidžiami du laikraščiai: "Mūsų Lietuva" ir "Zinios".

* Pasaulinį spaudos kongresą Sao Paulo mieste š.m. lapkričio 6-13 d. ruošia Paultistų spaudos draugija. Į kongresą pakviesti ir lietuviai, kurie ruošiasi jame aktyviai dalyvauti.

D. BRITANIJA

* D. Britanijoje psichiškai sergančius lietuvius norima sutelkti į vieną vietą, jei atsirastų pakankamas skaičius lietuvių medicinos personalo. Ten kelios dešimtys psichinių ligoniu lietuvių yra dabar išmėtyti po įvairias ligonines.

JUNGT. AMERIKOS VALSTYBĖS

* VLIKO leidžiamosios "Knygų Lentynos" š. m. Nr. 1-2 (sausio — vasario mėn.) jau pasirodė. Prof. Dr. V. Maciūno str. apie Dr. J. Šaulio knygas Penssylvanijos un-to bibliotekoje sužymėti svarbiausi veikalai ir periodika. Knygų bibliografijoje aprašyta 30 naujų leidinių ir nurodyta 14 recenzijų apie tas kny-

gas. Periodikos straipsnių bibliografijoje surašyta 289 straipsniai. LDR valdyba patarė savo nariams užsiprenumeruoti biuletinį. Pereitais metais tą pat padarė savo nariams ir Liet. žurnalistų S-ga. Prenumerata 1954 m. JAV ir Kanadoje 1.50 dol., visar kitur — tik vienas doleris. Adresas: Lithuanian Bibliographic Service, 602 Harvey St., Danville, Ill., USA.

* Amerikiečių spauda šiltai atsiliepia apie lietuvių dailininkų Galdiko, Jonyno, Kasiulio ir kitų darbus. Jų "įsiveržimas į pasaulį" laikomas lietuvių kultūriniam reprezentavimui tarp svetimųjų itin reikšmingu.

* Lietuvių Studentų Sąjungos narių skaičius išaugo iki 576. Jie yra susibūrę į 11 skyrių, o 138 privačiai gyvena priklausomai tiesiogio centro valdybai. "Studentų Gairių" spausdinama 750 egzempliorių. Studentų šalpos fondo didžiausias rėmėjas yra "Sviesos" sambūrio New Yorko skyrius, paskyręs fondui 300 dolerių. Palaikomi glaudūs ryšiai su Vidurio Europos studentų centru. Laukiama gražių rezultatų iš Sąjungos Studijų Komisijos veiklos. Rudenį numatoma išleisti kapitalinį leidinį apie lietuvių studentiją nuo seniausių laikų iki šių dienų. Geri santykiai palaikomi taip pat su Baltų studentų federacija ir pasaulio Lietuvių Studentų Atstovybe.

VOKIETIJA

* Memmingeno lietuvių "Darnos" choras, vadovaujamas muziko M. Budriūno, po sėkmingo pasirodymo per birželio mėn. išvežimų minėjimą Bonnoje vėliau numato suruošti vokiečių visuomenei lietuviškų dainų koncertą. Neseniai tokį viešą koncertą jau buvo suruošęs. Koncertas praėjo su dideliu pasisekimu.

KAIP REISKIASI NEDARBAS KADA-DOJE

Pranešama, kad automobilių fabrikai Oshawoje paleisį iš darbo daugiau kaip 1.000 darbininkų. Taip pat Fordo fabrikai Windsore paleidžia apie 1.400 darbininkų. Montrealy Canadacar fabrikas "duoda atostogų" 1.100 darbininkų. Gegužės 26 dieną fabrikas paleido atostogų, kurios užtruksiančios apie 8 mėnesius. Be ko kita, darbininkai, susilaukę 65 metų amžiaus, paleidžiami į pensiją. Kitų paleidimas grindžiamas fabriko perorganizavimo reikalingumu.

Lietuvos atstovo reikalu

Ryšium su Lietuvos atstovavimu Bonnoje artimos mūsų Atstovybei prie šventojo Sosto sferos yra paskleidusios įvairių žinių. Kad nebūtų klaidinama visuomenė, E LTA deda šį pranešimą:

VLIKO raginama, URT pakartotinai įsitikino Auswaertiges Amte, jog ten niekas nėra prisistatęs, nei kas nors naujai priimtas Lietuvos reikalams atstovauti. Turint tai galvoje ir vykdant atitinkamą VLIKO nutarimą, nuodugnai šį reikalą apsvačius VLIKE, VLIKO Pirmininkas paskyrė Delegatą su teise atstovauti Lietuvos Respublikai. Paskyrimas yra buvęs atitinkamu būdu ir keliu įteiktas anksčiau tuo reikalu suėjus į reikalingą kontaktą. Delegato paskyrimas yra buvęs atliktas VLIKO Pirmininko po to, kada visos jo pastangos skirti Lietuvos Atstovus sutartinai buvo atmetos. Paskirtasis Delegatas prisistatė atitinkamoms įstaigoms ir eina jam pavestas pareigas.

Teko patirti, kad, prisidengiant institucijomis, kurių jokie Lietuvos įstatymai nenumato, paskutiniu metu yra pareikštas protestas Vokiečių Užsienio Reikalų Ministerijoje Bonnoje prieš Delegato paskyrimą. Esamomis sąlygomis

Eisenhowerio linkėjimai pabaltiečiams

JAV prezid. Eisenhoweris savo sveikinimo telegramoje pabaltiečiams, minintįs metinę nuo pirmųjų masinių deportacijų sukaktį, perdavęs nuosirdžiausius linkėjimus, pažymėjo: "Mūsų tvirtas įsitikinimas, jog Pabaltijo valstybių laisvė vėl bus atstatyta, yra įrodymas, kaip gerbiame pagrindinius laisvės principai, kuriais buvo sukurta ir Amerika. Šį tikėjimą dar daugiau stiprina jaudinantis Pabaltijo valstybių pavyzdys, kur net žiauriausiu teroru bei deportacijomis neįstengiamas išnaikinti jų tikėjimo tautine nepriklausomybe. Mes esame pasiryžę ir toliau daryti visa, kas tik yra galima, jog pasaulyje būtų sukurtos tokios sąlygos, kuriose šie kraštai vėl galėtų atgauti ir išlaikyti savo laisvę."

KĄ SKELBIA SVETIMIEJI

* "Frankfurter Tageblatt" ir kt. vokiečių laikraščiai paskelbė žinią apie "lietuvių stewardesę" Rapolytę — Sokoliną, kuri, susirgusi viename šiaurės Atlante prie Farerų salų žvejojantame traverlyje (ten šiuo metu daromos žvejybai pavaizduoti filmų nuotraukos), buvo nugabenta į Thorshavno ligoninę. Ten ji pareiškė, kad nenorinti grįžti atgal į laivą ir pas Sovietus, bet atvykę sovietinio laivo įgulos nariai ją motorine valtimi prievarta iš ligoninės išsigabeno. Tačiau pakeliui ji, nutaikiusi tinkamą progą, išsoko į jurą ir atplaukė į krantą, kur danų įstaigos jai suteikė politinės globos teisę. Vėliau ji pareiškė norą vykti į JAV, kur turinti giminių. Pastaruoju metu laisvuosius Vakarus pasirenka vis daugiau ir įžymių bolševikų pareigūnų. Yra perbėgę taip pat jų saugumo vadai, veikę Vienoje ir Berlyne. Atnešta daugiau žinių ir apie mūsų pavergtąją tėvynę. Pasiekusieji Vakarus žmonės papasakojo, kaip Kruglovas pats vadovavo partizanų naikinimui prie Panevėžio, įsakydamas taikyti pačias žiauriausias priemones, kaip Lietuvos kom. partijos vadovybei instrukcijas davinėjo Suslovas, o Sniečkus, apkaltintas dėl padarytų ir tebedaromų "klaidų", paraudęs aiškinosi biudžeto komisijoje etc. Reikia tikėtis, vėliau bus galima plačiau paskelbti apie perbėgusių MVD pareigūnų atneštąsias vėliausias žinias."

tai labai žalinga ir Lietuvos prestižui, ir Lietuvos laisvinimo reikalui. Kiekvienam aišku, kad mūsų atstovavimo sutvarkymas Bonnoje yra svarbus visam lietuviškajam reikalui. Todėl kiekvieną sėkmingai pradėto darbo trukdymą tenka tik apgailestauti.

VLIKas, būdamas vyriausiasis politinis organas ir atstovaujamas lietuvių tautos valiai visame pasaulyje, turi ne tik teisę, bet ir pareigą daryti viską, kas yra naudinga ir reikalinga Lietuvos išlaisvinimui, neišskiriant ir Lietuvos Atstovų skyrimo ten, kur VLIKas tai nutars.

Nepaisant pasireiškusių kėšų trukdyti paskirtojo Delegato darbą, URT pasilieka prie savo užsibrėžto tikslo — palapsniui privesti prie normalių diplomatinų santykių su Vokietija. (URT).

ELTOS KRONIKA

* Š. m. birželio 5 ir 6 d. Toronto mieste, Kanadoje, įvyko Amerikos kontinento Maž. Lietuvos veikėjų konferencija. Joje buvo svarstyti Maž. Lietuvos politiniai, kultūriniai ir organizaciniai reikalai, tarp jų — Amerikos kontinente gyvenančių mažlietuvių susiorganizavimas, mažlietuvių linija lietuvių politiniuose veiksniuose, Maž. Lietuvos politinio likimo reikalas ir visa eilė kitų klausimų. Konferencijoje dalyvavo ir pranešimus padarė MLT pirmininkas ir VLIKO narys E. Simonaitis, kuris, sėkmingai baigęs savo kelionę po Amerikos žemyną, išvyko atgal į savo nuolatinę buveinę Vokietijoje.

Konferencijos metu buvo perorganizuotas Maž. Lietuvos Rezistencinis Sąjūdis ir išrinktas šio sąjūdžio vykdomasis organas — centro komitetas. Jo pirminku išrinktas M. Brakas, vicepirmininkais Dr. M. Anysas ir M. Purvinas, sekretorium V. Pitkunigis, išdininu V. Peteraitis ir nariu E. Nauburas. Taip pat nutarta įsteigti šio komiteto sekretoriatą, kuris dirbs New Yorke. Konferencija praėjo darnaus bendradarbiavimo dvasioje ir parodė Maž. Lietuvos veikėjų solidarumą visais opiaisiais Maž. Lietuvos klausimais.

* Šio mėnesio pradžioje į Muencheną buvo atvykę Kersteno komisijos tardymų parengiamieji pareigūnai su Mr. Allenu priešakyje. Inf. Tarnybos valdytojas su jais užmezgė reikalingą kontaktą. Paskiau komisija iš Muencheno buvo išvykusi į Londoną, kur birželio 14 d. buvo pradėti apklausinėjimai. Š. m. birželio 21 d. visa komisija atvyko į Muencheną, kur dirbs apie dvi savaites.

DANTŲ CHIRURGAS

J. H. CUNNINGHAM

Oxford Chambers
192, North Terrace, Adelaide, S.A.
Specialybė: aukso karūnelės ir aukso telteliai.

KALBAME VOKISKAI.

SIUVAMOS MAŠINOS

Apžiūrėkite puikias vokiečių siuvasias mašinas ANKER. Lopo, ado, netgi siuvinėja. 10 metų garantija. 1500 dūrių per minutę. Turime taip pat 100 a naujintų siuvasių mašinų. Grynas arba ilgam išsimokėjimui.
SMITHS 219 Rundle St., Adelaide. Telef. W 1003.

Ir Jūs galite maloniai leisti savo laisvalaikį...

NAUJI IR VARTOTI MOTOČIKLAI IR MAŠINOS
PAS Loffler's

41 GOUGER STR EET, ADELAIDE
Lengviausias išsimokėjimo sąlygos.

JEIGU JUMS REIKALINGAS VERTEJAS
— pagelbėti pirkinėjantis —
KLAUSKITE KURĮ NORS MUSŲ PARDAVĖJĄ
Jis nurodys Jums Naujųjų Australų Pirkinėjimosi Biurą.
Ten Jums bus suteikta pagalba Jūsų gimtąja kalba

P A S

John Martin and Co. Limited

The Big Store Rundle St. Adelaide

Sovietinio gyvenimo kronika.

Eolševikai, berusindami ir besovietindami okupuotą Lietuvą, Maskvos spiriami, stengiasi panaikinti bet kokią, net ir išorinę žymę, kuri primintų kokį nors savarankiškumą. Tai galiausiai padaryta ir su administraciniu Lietuvos suskirstymu. Jei seniau joje dar buvo paliktos keturios sritys (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir šiaulių), tai nuo 1953 m. rugpjūčio 22 d. (LTSR Aukšč. Tarybos prezidiumo nutarimu, kurį neseniai patvirtino posėdžiavusi tos tarybos sesija) jau ir to nebėra. Dabar okup. Lietuva, panašiai, kaip Sov. Rusija, suskirstyta į šiuos rajonus: Akmenės, Alytaus, Anykščių, Ariogalos, Biržų, Daugų, Dotnuvos, Druskininkų, Dukšto, Dusėtų, Eišiškių, Ignalinos, Jiezno, Jonavos, Joniškėlio, Joniškio, Jurbarko, Kaišiadorių, Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Kelmės, Kėdainių, Kybartų, Klaipėdos, Marijampolės, Kovarsko, Kretingos, Kupiškio, Kuršėnų, Lazdijų, Linkuvos, Mažeikių, Molėtų, Naujosios Vilnios, Naumiesčio, Nemenčinės, Obelių, Pabradės, Pagėgių, Pakruojo, Pandėlio, Panemunės, Panevėžio, Pasvalio, Plungės, Priekulės, Prienų, Radviliškio, Ramygalos, Raseinių, Rietavo, Rokiškio, Salantų, Sedos, Simono, Skaudvilės, Skuodo, Smėlių, Sakų, Saltininkų, Seduvos, Šiaulių, Silalės, Silutės, Sirvintų, Švenčionių, Švenčionių, Tauragės, Teišių, Tytuvėnų, Trakų, Troškūnų, Ukmergės, Utenos, Užvenčio, Vabalninko, Varėnos, Varnių, Veisiejų, Vievio, Viliampolės, Vilkaviškio, Vilkijos, Vilniaus, Zarasų, Žagarės, Žiežmarių — ir šiuos "respublikines priklausomybės miestus": Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Naujosios Vilnios, Palangos, Druskininkų.

Is Lietuvos išvežimai "naujų plėšinių įsisavinti" tebecina toliau.

Kiekvienam rajonui nustatyta, kiek turi duoti "savanorių". "Savanoriai", paprastai pašaukiami individualiai, turi priėti prie stalo ir pasirašyti įsipareigojimo lakštą, nurodantį, kad "savanorij" yra pasiryžęs prisidėti prie atstatomojo darbo, nebijo jokio vargo ir prašosi siunčiamas ten, kur randa esant daugiausia reikalinga. Tačiau išvežamųjų daugumas netiki, kad vėl kada nors galės išvysti savo tėvynę. Be šios rūšies "savanorių", darbo jėga iš Lietuvos gabenama į Sov. Sąjungą ir kitais titulais — "specializuotis", miško darbų dirbti etc. Tačiau išvykusieji yra tiesiog užvertę savo gimines ir pažįstamus laiskais. Ypač jų daug gauta iš Uzbekistano, Karagandos srities ir kt. Išvežtųjų daugelis skundžiasi, kad turi gyventi tiesiog urvuose, baltinų neplauka, darbo normos sunkios, nėra ko net parūkyti, nes artimiausias miestas yra už šimtų km. Uzbekistane prie kanalo darbų pasiūta dirbti apie 32.000 jaunuolių. Iš artimiausių apylinkių buvo tiesiog mobilizuota kuone pusė viso kom. jaunimo. Visur juoda važda rodo taip pat iš Altajaus ir iš kitų sričių gaunami pranešimai, išskyrus nebent tik tuos, kurie įstatyti į geresnes darbo sąlygas, kaip tat yra reikalinga komunistinei propagandai.

* Birželio 9 d. Vilniaus radijas paskelbė, kad Sov. Sąjungos vyriausybė išleido naują paskolą 16 milijardų rublių sumai

20 metų laikotarpiui tariamai "V-jo penkmečio plano įgyvendinimo priemonėms finansuoti". Ši žinia bloškiamai paveikė pavertęs Lietuvos gyventojus, nes naujoji paskola dar daugiau pasunkins jų gyvenimo naštą. Išleidžiamos paskolos dydis yra toks didelis, jog kiekvienam Sov. Sąjungos valdomam krašte gyvenančiam žmogui, suaugusiam ar vaikui, dirbančiam ar ligoniui, išleina po 80 rb. Nors ir skelbiama, kad gyventojai "vieningai" laisvu noru ją pasirašo, bet visi žino, jog kom. santvarkoj tokio dalyko, kaip laisvas noras, nėra. Paprastai kiekvienam dirbančiam "pasidūloma", už kokią sumą jis turi pasirašyti, o jei nepasirašys — pakliūs į dar didesnę bėdą: bus apšauktas liaudies priešu ir išdangintas į Sibirą ar į kitą darbo vergų stovyklą. Šiuo metu okup. Lietuvoje per spaudą, radiją, mitingus etc. varoma smarki propaganda už "savanorišką pasirašymą". Tačiau garsinamoji paskola skiriama ne Lietuvos, bet "plačiosios tėvynės" liaudies ūkiui gerinti. Agitatoriai kaip tik apie šį dalyką

suvarytiems į mitingus žmonėms ir nekalba, nieko apie tai nerašo nei kom. spauda, neskelbia nei Vilniaus radijas. Giriamasi, kad "tarybiniai biudžetai" suvedami su pertekliais, o štai — vis ir vis daugiau reikia naujų "vidaus paskolų" liaudies ūkiui finansuoti. Ir tos paskolos eina viena po kitos. Be to, ir nušimčius už paskutinę paskolą mokės ne visiems, o tiems, kurie ją laimės loterijos būdu. O kas gali tikėtis, kad po 20 metų atgaus kom. valstybei "paskolintus" pinigus? Ar daug yra pavyzdžių, rodančių, kad Sov. Sąjunga tokias paskolas pilnai išpirko? Paskolos per Vilniaus radiją girti pirmoji eilė buvo pasiūsti tokie "pirmūnai", kaip Vilniaus Elfos fabriko part. sekret. Dikceriovas, šaltkalvis Timotejevas, liejimo echo darbininkas Antonijas, "pirmūnė" Barokovskaja ir kt. Tačiau gyventojai gerai žino ir be gyrimų, ką tokios paskolos reiškia: tai yra dar viena kontribucija Rusijai, pravedama ir vėl "savanorišku" būdu...

* Vilniaus radijas š. m. birželio 14 d. platesnį pranešimą paskyrė komp. B. Dvarionui, kuriam š. m. birželio 19 d. suėjo 50 m. amžiaus.

Nurodęs svarbiausius jo muzikinius darbus, pranešėjas pažymėjo, kad, esą, "tik su tarybine santvarka lietuvių kultūrai ir menui atsivėrė plačios perspektyvos". Toji santvarka atskleidusi "ir B. Dvariono talentą". Pranešime ypač iškelta jo "sventiškoji uvertiūra", simfoninis paveikslas "Prie gintaro kranto", pjesės smuikui "Prie ežerėlio", o ypač jo Koncertas smuikui su orkestru, atžymėtas "I-jo laipsnio stalinine premija". B. Dvarionas yra parašęs muziką bolševikinėms filmoms "M. Melnikaitė", "T. Lietuva", "Aušra prie Nemuno", muziką dramai "Otelio", visą eilę solo ir choro dainų, kaip "Sesuo žydrioji Vilija", "Zvaigždutė", "Lopšinė", o dabar kuria operą pagal B. Sruogos pjesę "Apyaušrio dalia". Bolševikai daugiausia džiaugiasi jo daina — kantata "Pasveikinimas Maskvai", drauge su švedu sukurta "LTSR himnui" muzika.

LTSR VIDAUS SAUGUMO REIKALAI

Gautosiomis žiniomis, okup. Lietuvoje pradėdant 1953 m. liepos 1 d. veikia "Laikinoji MVD Kolegija". Nei LTSR Aukščiausioji Taryba, nei LTSR Ministerių Taryba tuo reikalu nėra išleidusios jokių oficialių patvarkymų. Reikalą įvesti Laikinąją MVD Kolegiją Lietuvoje slaptai nusprendė TSRS Ministerių Taryba. Nors iki šiol neturima tikslesnių žinių iš kitų Sovietų Sąjungos sąjunginių respublikų, tačiau esama žinių, kad tokie pat TSRS Ministerių Tarybos sprendimai taikomi taip pat Ukrainos, BSRs, Pabaltijo kraštų ir kitoms respublikoms. Nepadaryta pakeitimų tik RSFSR kitaip taras, tik nerusiškose respublikose buvo nutarta įvesti Laikinąsias MVD Kolegijas.

Toks žygis aiškinamas iki šiol nestabilizuota LTSR MVD personalo sudėtimi. Taip pat pirmą sykį nuo 1944 metų LTSR MVD kompetencija buvo apribota karinės kontražvalgybos naudai.

Prie visų MVD skyrių miestuose ir rajonuose, pradėdant nuo 1953 m. rugpjūčio pradžios, paskirti karinės kontražvalgybos vad. "techniniai instruktoriai".

* Lietuvos Dipl. Šefas St. Lozoraitis birželio 14 d. atvažiavo į Berną ir čia išbuvo iki birželio 18 d. Būdamas Berne, min. Lozoraitis, be kitų dalykų, aptarė su Pasiuntinybės patarėju Dr. A. Geručiu klausimus, susijusius su jam pavestąja misija rūpintis Lietuvos reikalais Bonnoje ir suintensyvinti tenai kontaktus.

* Lietuvos Dipl. Šefas St. Lozoraitis pavedė Pasiuntinybės patarėjui Dr. A. Geručiu rūpintis, šalia misijos Vak. Vokietijoje, ypač spaudos ir diplomatinės dokumentacijos telkimo reikalais. Prie Berne Dr. A. Geručio seniau įsteigto ir vedamo Bibliografinio Archyvo sudaromas specialinis skyrius, kuris apims dokumentaciją, reikalingą Lietuvos išlaisvinimo bylai vesti.

SPAUDOS APZVALGA

KAI KNYGNEŠYS PRIEŠ MUS PRAVIRKO

Gegužės 11 d. Cikagoje (USA) buvo iškinamai paminėta spaudos atgavimo 50 metų sukaktis, kuriame dalyvavo trys senieji — knygnešiai. Štai kaip tas iškilmes aprašo "Darbininko" bendradarbis ("Darb.", 1954.V.21d. Nr. 38): "Kai peretą sekmadienį į spaudos atgavimo 50 metų sukakties ikilmes važiuojom drauge su

seneliu knygnešiu Kuliu, jis buvo gerai nusiteikęs ir mudu šnekučiuodamiesi vaikščiojom Kupiškio, Račiupėnų, Salamiesčio, Vabalninko takeiais. Nors jo pėdos iš tų apylinkių prapuolė prieš 50 m., mano prieš dešimtmetį, bet kalboje radom daug bendro ir artimo.

Po pusvalandžio knygnešiu Kuliui, kaip seniausiam amžiumi ir turėjusiam nuosavą slaptą spaustuve, teko garbė pirmam užimti vietą spaudos atgavimo sukakties minėjimo garbės prezidiume. Tik išgirdus ano senelio pavardę, publika visu smarkumu ėmė ploti ir visų akys nukrypo scenon, geidamos pamatyti anų laikų kovotojo ir tikrojo šios šventės šeimininko veidą. Kažkas buvo nepaprasto ir giliai jaudinančio, kai tuščion scenon atvestas senelis knygnešys suinko prie prezidiumo stalo ir, nusiūkęs nuo publikos šonu, apsikniaubė stalą ir ėmė verkti. Publika iš karto dar vis plojo, paskui nutilo ir daugelio akyse pasirodė ašaros. Tą jautrią akimirką, žvelgdamas į sukniubusį knygnešį tarp rausvų marškų, puošusių sceną, tu, rodos, matei nakties glūdimyje slenkančius knygnešius su knygomis iš Prūsų, matei jų vargo pėdas ir anų laikų, nors prispausta, bet kovingą Lietuvą. Kai po minutės kitos šalia Kulio atsisėdo

knygnešiai J. Rinkevičius su A. Žalpiu, jų amžininkas kan. M. Vaitkus, VLIKo pirm. M. Krupavičius, VT pirm. K. Zalcauskas ir Lietuvos konsulas dr. Daudžvardis, jų visų veiduose, kaip ir publikos, spindėjo rimtis ir susikaupimas.

Iškilmes pradėjo Kultūros Tarybos pirm. D. Velička, jas pravedė rašyt. A. Rūkas. Pirmas kalbėjo konsulas dr. Daudžvardis, pagrindinis dienos kalbėtojas buvo kan. M. Vaitkus. Publikos ypatingas dėmesys buvo nukreiptas į antrąją paskaitos dalį, kai kanauninkas pasakojo

atsiminimus iš spaudos draudimo laikų.

Po kan. M. Vaitkaus, žodis buvo duotas visiems trimis knygnešiams iš eilės. Kuly, būdamas aukštaitis ir labai jautrios širdies, šį kartą vėl neišlaikė. Priėjęs prie mikrofono, vos sakinį pradėjo ir ašaromis apspylė. Kartu su knygnešiu neišlaikė ir publika. Teisingai po knygnešį Rinkevičiaus ir Žalpio trumpų žodžių VLIKo pirm. M. Krupavičius pabrėžė, kad Kulio ašaros mums daugiau pasakė už geriausių kalbėtojus.

"Dainavos" ansamblio sudainuotos kelios patriotinės dainos visai atitiko momento rimčiai, momento jautraus, gilaus ir kartu didingo. Ne dirbtino, kaip kad kartais išsina įvalriems "moliniams" didvyriams vadovaujant ir nuopelnus savinantis, bet tikro, su didžiųjų ir tikrųjų kovotojų veidais, su jų žodžiais ir ašaromis... Kažin, ar koks kitas minėjimas Chicagoje bus palikęs tokį gilų įspūdį kaip šis?

Baigiant tenka paoperuoti ir skaičiais. Minėjime dalyvavo 500-600 žmonių, knygų parduota už 60 dol. (daugiausia V. Krėvės ir P. Jurkaus šviesios bei pavašariškos Varduos). Pažvelgus į tuos skaičius, kiekvienam susipratusiam lietuviui reikėtų iš gėdos parausti, kad tik tokiai mažai daliai tautiečių buvo brangus lietuviškos spaudos ir knygnešių pagerbimas".

Nejuokinkime svetimtaučių savais nesutarimais

Skaitytojai jau buvo mūsų painformuoti, kad V. Vokietijos vyriausybė priėmė VLIKo paskirtą asmenį, Dr. Karvelį, konsulu atstovauti Lietuvos reikalus. Iš skelbiamo šiam AL numeryje ELTOS pranešimo aiškėja, jog Dipl. Šefas ponas Lozoraitis daro pastangų, kad VLIKo skirtasis asmuo nebūtų priimtas. Šių dipl. šefo pastangų užkulisius šiek atskleidžia "Nep. Lietuvos" bendradarbis, kuris "N. L." gegužės 19 d. numeryje rašo:

"Kaip jau žinoma, VLIKas pėnai buvo padaręs nutarimą

skirti Bonnai atstovą.

Tačiau, laukdamas savo vilčių realizavimo, kad galų gale pasiseks su min. St. Lozoraičiu susitarti, vis dėsė konkrety atstovo siuntimą. Iš Vyk. Tarybos, vis dar buvo puoselėjama viltis, kad min. Lozoraitis praktiškai pradės vykdyti savo pasižadėjimą dėl kandidatų į atstovavimą, bent pasikalbėti, kaip buvo susitarta Romoje su VLIKo pirmininku. Deja, tas labai suprantamas susitarimas, kuris patenkintų visuomenės laukimus, buvo, kaip atrodė,

sulaužytas vienšališko veiksmo paskelbimu,

kuriuo buvo pranešta, kad Dipl. Šefas atstovu Bonnoje paskyręs atstovybės patarėją Dr. Gerutį...

Ši, kiek žinoma, visam VLIKui priimtina kandidatūra, matyt, buvo tuo tikslu panaudota, kad lengviau galima būtų įteisinti precedento faktą. Bet kas keičiausia, nors ir buvo paskelbta, kad Dr. A. Gerutis jau paskirtas ir dėl to paskyrimo priėmimo esą gauti patvirtinantieji raštai, kaip tas bebūtų keista, vis dėl to tai yra... netiesa. Dr. Gerutis net ir negalėjo būti Bonnoje priimtas, kaip Lietuvos atstovas, nes lig šiol, kiek yra žinoma, nėra net pristatytas.

Gal tai ir yra įvykio gera išeitis, nes gi

argi patogu būtų juokinti kitataučius tarpusavio nesutarimais?

Kaip kalbama vilkinėse sferose, kas gi iš lietuvių suprastų tokį kietą nusistatymą, kad Dipl. Šefas net pasikalbėti negali dėl kandidatūros, kaip Romoje buvo susitarta.

Nors, kiek žinoma, VLIKe yra ne vienas labai simpatizuojantis Dipl. Šefui, bet balsuojant VLIKo atstovo skyrimą, visi jo nariai, kaip vienas, balsavo už savo atstovo skyrimą. Ir visa tai aiškina, jog tokiam kraštutinumui, kad Dipl. Šefas net atsisako pasikalbėti dėl pareigūnų, niekas nepretaria."

Mūsų atstovo paskyrimas Bonnoje turi labai didelės reikšmės kovojant už Lietuvos laisvę. Visai nesvarbu, kas jį paskyrė, svarbu tik, kad jį pripažįsta Vak. Vokietijos vyriausybė.

SAVOJI SPAUDA

J. Kardelis, rašydamas "Nepriklausomaj Lietuvos" (Nr. 20(369) gegužės 19d.) apie mūsų pareigas ir prievoles spaudos laisvės sukaktuvių metais, be kitko, sako:

"... Et, toli gražu ne visi lietuviai prenumeruoja ir skaito lietuviškus laikraščius. Dar mažiau tautiečių perkasi lietuvišką knygą. — Sudarykime spaudos platinimo taktas, kalbėkime apie tai susirinkimuose, subuvimuose, parengimuose, bažnyčiose, mokyklose. Lietuviškos spaudos reikalas tebus lyg kasdieninė malda, kurios nevalia užmiršti ir aplėisti.

Gerai įsisąmoninkime, kad sava, lietuviško turinio spauda yra pats didžiausias lietuviškos ir savosios kultūros faktorius, be kurio tautybė ir tauta gyva neišlaikys. Taigi: spaudos gyvybės klausimas yra lietuviškos gyvybės klausimas. Drauge tai yra klausimas lietuviškosios kultūros, be kurios negali būti tautos.

Išidėmėkime ir atsimekime, kad rusiškasis okupantas, atėmęs iš Lietuvos žmonių lietuvišką tautinį turinį, tuo pačiu jau iš esmės lietuvių tautą žudo. Todėl mums, kuriems niekas nedraudžia būti lietuviams visu savo lietuviškuoju turiniu, — yra dvigubai privalu bent daliai atsverti tą nuostolį, kurį okupantas daro Lietuvai.

Bendrai, iš kurios pusės bežiūrėtume į šį reikalą, kuriuo požiūriu tai bevertintume, mes neišvengiamai prieisime prie išvados, kad spaudos metai mus ypatingai įpareigoja.

Visiems lietuviams tai yra tartum įspėjimo ženklas — signalas, kuris šaukia SOS į kiekvieno lietuvių sąžinę, kuri bent kiek dar yra tautiškai gyva ir nors truputį gali tautiškai reaguoti konkrečių darbų, gyvais faktais, kad mummye gyva Valančiaus, Basanavičiaus, Kudirkos dvasia ir forma, ir turiniu lietuviška."

Mūsų spauda Australijoje yra ypatingai vargingose sąlygose dėl mažo skaitytojų (prenumeratorių) skaičiaus). Dėl to mūsų pastaigos išlaikyti savosios kultūros židinius turi būti dar didesnės. Sąmoningi mūsų skaitytojai teisiapareigoja šiais spaudos laisvės sukakties metais surasti dar bent po vieną lietuviškojo laikraščio prenumeratorių. Tuo jau bus daug prisidėta prie lietuviškos spaudos išlaikymo.

MOTERIMS

Redaguoja O. A. Pridotkaitė

PLAUKŲ PRIEŽIŪRA

Gražūs, žvilgą plaukai yra puikiausias moters papuošalas, kuris nustelbia net ir turtingiausias brangenybes. Įvairios gyvenimo aplinkybės ir pergyvenimai, ypač miesto žmonių, silpnina organizmą, taip pat ir plaukus. Todėl jie reikalauja ypatingos priežiūros. Mūsų kaimo sesės visada galėjo didžiulius savo gražiais plaukais ir be ypatingos priežiūros, nes grynas ir švarus oras, saulė, vėjas tam yra dideli pagelbininkai. Tuo tarpu gyvenant miestuose tarp dulkių, suodžių ir įvairių nešvarumų reikia imtis priemonių plaukus tvarkyti.

Pirmiausia galvos plovimas. Nereikia plauti per dažnai, nes tai per daug džiovina odą, plaukai nustoja blizgėjimo ir pradeda lūžti. Teisingas plovimas: riebią galvą plauti kas 10 dienų, normalią kas 14 dienų, sausą — kas trys savaitės. Patariama plauti lietaus ar sniego vandeniu, nes jis neturi tiek daug kalkių, kiek vandentiekio vanduo. Turinčioms labai silpnus plaukus arba vaikams galima plauti plaktais kiaušinių tryniais. Plaukiant vandentiekio vandeniu reikia vartoti šamponą, kurių yra įvairių rūšių plaukam specialiai pagamintų. Prieš plaukiant plaukus gerai išsukuoti šukomis ir šepečiu, sušlapinti šiltu vandeniu ir pirštais gerai išmasažuoti galvą; pridėti šampono ir lengvai trinti. Pirmu kartu putų nebūna, tik išsivalo visi nešvarumai, gerai išskalavus vandeniu, vėl trinti šamponu ir masažuoti, išplauti šiltu, po to drungnu vandeniu, į kurį buvo įlašinta pora lašų acto ar citrinos sunkos, tai priduoja gražaus blizgėjimo; blondinėms patariama skalauti ramunėlių arbata. Galvą apšluostyti, (netrinti) ir padžiovinti pašildytomis rankšluosčiais. Po to galima įtrinti galvą su specialiu galvos vandeniu (sausom galvom riebus, riebiom — alkoholinis).

Kad sustiprinti plaukų augimą, patariama vieną valandą prieš plovimą galvą trinti su sekančiu mišiniu: 25 gr. alyvų aliejaus, 25 gr. riešutų aliejaus, 25 gr. abrikosų aliejaus.

Plaukų nereikia per greit džiiovinti, nes tada jie nustoja švelnumo ir blizgėjimo. Geriausia vartoti šiltus rankšluosčius arba neperšiltą džiovintuvą; blondinėms džiiovinti saulėje. Išdžiovinus plaukus, kad odoje būtų geresnė kraujo cirkulacija, lengvai pamasazuoti pirštais.

Svarbiausia plaukų priežiūra yra šu-

kavimas kietais (nylon) šepečiais. Sukuoti reikia rytais, dieną ir daugiausia vakarais, kad išsiukuotų visos per dieną susirinkusios dulksės. Sukuoti po keliasdešimt kartų įvairiomis kryptimis. Plaukams labai sveika yra vėjas ir saulė (tik neperkaršta), todėl nebijokime jų.

Sukuojant rytais visada rasite šukose plaukų, dėl to nereikia per daug nusigąsti, nes per mūsų gyvenimą plaukai keičiasi bent dešimt kartų — senieji iškrinta užleisdami vietą naujiems. Slenkant plaukams per daug, reikia atkreipti dėmesį, nes tam pagrindą gali duoti bloga kraujo apytaka, vitaminų stoka, blogas virškinimas, įvairios ligos ir t.t. Tokiu atveju reikia kreiptis pas gydytoją. Paprasciausias receptas prieš plaukų slinkimą yra:

- 1/3 ricinos aliejaus
- 1/3 stiprios juodos arbatos ekstrakto.
- 1/3 romo.

Šituo mišiniu reikia įtrinti galvą ir palaikyti porą valandų išskalauti.

Turint galvoje daug pleiskanų patariama plaukiant į vandenį įdėti 1 litrui — 1 arbatinį šaukštelį druskos. Taip pat galima vartoti įvairius tam specialius chemikalus.

Jei plaukų galai pradeda skilti, juos reikia apkarpyti. Dėl plaukų dažymo galima pasakyti, kad tai nėra per daug sveikas dalykas. Dažant plaukus, dažyti tik esant gerai sveikatai, nes kitu atveju gali pakenkti plaukam. Kreiptis pas gerą specialistą. Vengti peroxydo (vandenilio) pašviesinimo, nes plaukam tai yra tikras nuodas.

Ponioms, peržengusioms šešiasdešimt, žilų plaukų nereikia bijoti, jaunesnės žilstančios gali pasinaudoti dažymu, tik, kaip minėta, pas gerą specialistą.

Darant pusmetinį sušukavimą reikia taip pat pasirinkti gerą kirpėją, nes blogai padarytas sušukavimas pradžioje plaukų blizgės ir švelnumą, taip pat reikia keisti patį būdą, pav. po kelių šaltų sušukavimų, padaryti vieną karštą, nes taip geriau plaukams.

Plaukų sudėjimą, kaip ir visą apsirengimą, reikia pritaikyti asmeniui. Nereikia žiūrėti per daug madų ar pasiminti pavyzdžiu kokią filmų žvaigždę. Atsiminkime, kad plaukai yra ne tik gražiausias mūsų papuošalas, bet taip pat duoda pagrindą visai išvaizdai. Japonai sako, kad moters plaukas daugiau traukia negu jaučio vežimas... (Tėv. Žib.)

VAIKAI PRIVALO SPORTUOTI.

Kaip jau praeitame AL numeryje esu minėjęs, mes neturime pamiršti proto tikslų, jo gerų ir blogų savybių. Pažvelkime į žemiau nurodytas sporto šakas ir apsvarstykime jų tinkamumą mūsų jauniems.

Irklavimas yra visapusiškai praktikuotinas, nes jis išvysto krutinės ir plaučių pajėgumą. Irkluojant dažnai, bet be nuovargio ir mokant plaukti tikra to žodžio prasme, irklavimas visiems patartinas.

Dviratininkystė išvysto kojų muskulų ir kvėpavimą, bet yra pavojus nuvarginti širdį ir persalti. Dviračių lenktynės tikrai labai silpnina širdį ir vaikams per didelis dviračio vartojimas yra žalingas.

Futbolas — šis sportas, labai populiarus, yra tarp kita ko brutalus, varginas ir dažnai pavojingas. Jo dėka padažnėjo kojų bei rankų sulaužymai, sausgyslių patempimai, peršalimai, pavojingi galvos sutrenkimai. Šis sportas netinka jauniems, iki 16 metų, vaikams, bet jeigu yra žaidžiama „vaikiškoj dvasioj“, gali suteikti daug malonių valandų jauniems sportininkams.

Plaukimas — štai pagaliau sportas, kuris yra malonus, reikalingas ir naudingas. Labai tinka mažiesiems. Jis ne tik kad stiprina jauno žmogaus valią ir pasiryžimą, bet juos (vaikus) pripratina nuo pat kūdikystės prie vandens (gėlo ir jūrų) ir, vieną gražią dieną, gali apsaugoti nuo mirtinos nelaimės.

Tenisas yra taip pat puikus sportas jaunimui. Jis išvysto kūno muskulų, lygsvarą ir nuovoką. Saugotis persišal-

dymų.

Čiuožimas (pačiūžos) Lietuvoje buvo labai paplitęs, bet Australijoje, dalinai dėl nepalankaus klimato sąlygų, apmėgęs, neįpopuliarintas. Jis išvysto kūno harmoniją, reikalauja nuolatinio sąvės kontroliavimo ir ryškina natūralią judesių eleganciją. Tai jau antraeilis sportas.

Čiuožimas (pašliūžos) — Malonus sportas ir yra praktikuojamas Australijos aukštumose — Alpėse. Labai pavojingas ir garsus kritimais, susižeidimais, sanarių išnarinimais. Jis turi būti praktikuojamas labai iš lėto ir idealiausia amžiaus riba 6-8 metai. Tai savotiška gimnastikos rūšis.

Saugotis persitempimų ir čiuožti tik turint ilgesnį laisvalaikį, kad būtų galima vaikui tinkamai pasilsėti prieš pradant mokslą. Auklė

KĄ VEIKIA LIETUVĖS PASAULYJE

* Galina Macelytė, iš Brooklyno, studijuojanti sociologiją St. Joseph Kolegijoje, Ohio, laimėjo pirmą vietą savo kurso „essay“ konkurse. Jos pasirinkta tema „Marija mano gyvenime“. Rašinyje pavaizduoja oro pavojus Vokietijoje ir Marijos pagalba. Ta proga kolegijos laikraštis „Seton Journal“ išidėjo Macelytės nuotrauką pirmame puslapyje ir kiek plačiau supažindino su jos rašiniu.

* New Yorke gegužės 11 d. per televiziją antruoju kanalu buvo perduota

dramatizuota lietuviškas Onos Bernotaitės istorija. Ji tarnavo II p. karo metu kariuomenėje, sanitariniuose daliniuose ir buvo Pacifiko dideliuose mūšiuose. Ji buvo pirmoji moteris Amerikoje apdovanojama medaliu už medicinos tarnybą kare.

* Dr. Danutė Narutavičiūtė, baigusi Sveicarijoje žurnalistikos studijas, kurį laiką gyvenusi Kolumbijoje ir vėliau atsikėlusiai Amerikon, šiuo metu gyvena Floridoje ir tarnauja vienoje bibliotekoje.

* Pr. Bičkienė, dainininkė, įdainavo tris naujas plokšteles, fortepijonu pritariant komp. Vl. Jakubėnui. Įdainuota M. Petrausko baladė „Jaunoji Lietuva“, laudies pasaka „Nelaisvėje“ iš Vydūno rinkinio „Lietuvos Aidas“ ir priskiriama Mozartui „Lopšinė“.

* Dail. Vitkauskaitė — Merker išrinkta New Yorke dailininkų sambūrio pirmininke.

* Mirga Zadeikytė, studijuojanti meną George Washingtono un-te, šių metų birželio mėn. gavo diplomą.

* L. Mikutytė vaidina De Paul un-te Chicagoje statomame veikalė „Out There“.

* Tamara Gelžinytė baigė medicinos mokslus Bonnos un-te Vokietijoje.

* Nijolės Vedegytės paveikslas „Gėlės“ buvo premijuotas Clevelando meno instituto suruoštoje pavasario parodoje.

Šeimininkėms

KEPTI OBUOLIAI

Parinkti gražius, vienodus obuolius. Nulupti, išgręžti vidų ir prikimšti razinkų, riešutų (kapotų) arba tirštos uogienės. Paimkit blėtą, ištepkit sviestu ir sudėkit obuolius. Po to padarykit šį padažą: paimkit 1 puodelį duonos džiovėsių, 3 kiaušinius ir 4 šaukštus cukraus. Duonos džiovėsius sumaišykite su cukrumi ir kiaušinių tryniais. Atskirai išplakite baltymus ir, sudėjus į padažą, gerai išmaišykite. Po to pridėkit vanilijos ir užpilkite ant obuolių. Kepkit vidutinio karščio krosnyje.

BANANŲ PUDINGAS

Reikia paimti:
2 puodelius pieno
1 puoduką duonos džiovėsių,
2 bananus,
1/4 puodelio cukraus,
Žiupsnelį druskos,
Šaukštelį citrinos sunkos,
Šaukštelį vanilijos ir
3 kiaušinius.
Užvirinti pieną, supilti į jį duonos džiovėsius ir palikti stovėti pusvalandį. Tuo metu nulupti bananus, sutrinti ir, pridėjus cukraus, druskos, citrinos sunkos ir kiaušinių, gerai išmaišyti, o paskui iš-

ŽINIOS

(Taša iš 1 psl.)

* JAV-bėse Rotor Craft Corporation praktiškai išbandė vienvietį helikopterį, kurie bus gaminami masiniam naudojimui. Helikopterio kaina numatoma dar žemesnė negu automobilio ir jį valdyti galima išmokti labai greitai.

* Kenijoje britų ekzekutyviniai organai pakorė 33 Mau Mau partizanus, kurie buvo sugauti su ginklais arba rėmę sukilėlius.

* Vakarų Japonijoje dėl nepaprasto lietaus 17 žmonių prigėrė, 33 sužeisti ir 10 dingo be žinios. Sugriauta bei apgadinta apie 60.000 namų.

* Prancūzijoje, įvykus traukinio katastrofai, užmušta 30 žmonių ir sužeista 29.

* Mokslininkai studijuoja paskutines Marso planetos spalvotas nuotraukas norėdami nustatyti, ar Marse esama gyvybės. Liepos 2 d. naktį Marsas buvo priartėjęs prie žemės per 40 mil. mylių, arčiausia laike 15 metų. Padaryta per 500 foto nuotraukų.

* Rytų Vokietijos teismas nubaudė vieną pilietį metams kalėjimo už tai, kad komunistų vado Wilhelmo Cyk portretui nupaisė ūsus.

* Papildomai pranešama, kad Kenijoje pakarta dar 15 Mau Mau partizanų.

* Australijos federalinio biudžeto perteklius praėjusiais finansiniais metais siekia 56 mil. svarų. Vyriausybės sluoksniuose reiškama nuomonė, kad būsią galima sumažinti mokesčius.

plakti. Po to sumaišykite su išmirkusiais džiovėsius, sudėti viską į sviestu išteptą formą, įstatyti formą į puodą su karštu vandeniu ir kepti krosnyje. Kai iškeps, išėmus palaukti 5 minutes, o paskui išimti iš formos ir duoti į stalą su šiuo padažu:

2 kiaušinius, 2 šaukštus cukraus ir 2 šaukštus brandy, gerai sumaišyti ir virti dvigubam puode (vienas į kitą įdėtas) kol pasidarys tirštokas padažas.

NERIZIKUOKITE SAVO GYVENIMO PARTNERIU!

Jeigu esate vienišas, jūs būsite supažindintas korespondenciniu būdu su norimais draugais-ėmis. Naujieji ir senieji australai visų luomų, amžiaus ir religijos yra mūsų tarptautinio klubo nariai. Jokių įsipareigojimų. Dėl platesnių informacijų, pridėdant pašto ženklą atsakymui, rašyti:

Milton's Friendship Club (Reg'd), Dept. 4 Box 2871 G.P.O., Sydney, NSW.

Šią žiemą
laikykite
šiltai
kojas

* Didelis pasirinkimas "Snow shoes" batų kailiniu ar vilnoniu pamušalu.

* Didelis pasirinkimas ir žemos kainos tik firmoje

EZYWALKIN Ltd.

90, Rundle Street
Unley Road
Mount Gambier

Port Pirie
Port Lincoln
Port Adelaide

Hindmarsh
Hindley Street
Gouger Str.

LITERATURA-MOKSLAS-MENAS

Medžiaga šiam puslapiui pristatė Sambūrio "Šviesa" Regijonalinė Valdyba

V. Doniela

Alfonas Nyka — Niliūnas

Antrasis Enciklopedijos tomas

PEIZAŽAS

Lietuvių Enciklopedijos leidėjai savo pažadą pildo sąžiningai, ir, štai, vos keletai mėnesių praslinkus nuo pirmojo tomo pasirodymo, akį džiugina antrasis. Šis tomas apima didesniąją dalį raidės B, užsibaigdamas straipsniu Birštono vandens matavimo stotis. Puslapių skaičiumi (540) yra panašus pirmajam tomui.

Lituanistinės medžiagos antrame tome yra gausiau; čia užtikame šiuos straipsnius: Bajorai, Baletas Lietuvoje, Balfas, Baltijos jūra, Baltrušaitis Jurgis, Baltijos institutai, Baltų kalbos, Baltų kalbotyra, Balvyžio giria, Baltų religija, Baltų tautos, Baltų tautų proistorė, Baranauskas Antanas, Barbarizmai, Barbora Radvilaitė, Basanavičius Jonas, Batoras Steponas, Baudžiava, Bausmės Lietuvos statutuose, Bažnytinė unija, Bermontiada, Beržūna, Biblija lietuvių kalba, Birštonas, Birštono kilpa, Birštono vandens matavimo stotis ir visą eilę kitų siauresnės apimties santraukų. Šio tomo bendradarbių skaičius taip pat žymiai padidėjo, persokdamas šimtą (pirmame tome jų buvo 76). Lyg pagausėjo ir technikai pagerėjo iliustracijos.

Kaip buvo galima laukti, Enciklopedijos pasirodymas iššaukė ir negailėtiną žinių perkratymą įvairiose srityse, ypač terminologijoje. Visa tai reikia priimti kaip L. Enciklopedijos svarbos įrodymą, nes menkesnio masto užsimojimas vargiai būtų atkreipęs tokį gana stropų mūsų mokslininkų dėmesį, spėjusį pasireikšti srove straipsnių bei recenzijų periodinėje spaudoje. Todėl Enci-

klopedija yra daugiau negu lentyna knygų; netiesioginiu būdu ji priverčia persvarstyti klausimus, tiek naujus, tiek seniai nusibodusius. Ji suteikia impulsą tolimesnėms mokslinėms diskusijoms, kurios savo ruožtu atveria naujus kelius.

Nevirtėtų Enciklopediją per daug kaltinti dėl retkarčiais pasitaikančio nenaušumo, kurį atranda atskirų sričių specialistai. Reikia prisiminti, jog lietuviškoji terminologija dar turi daug plyšių. Kaip teisingai savo recenzijoje pastebėjo prof. Steponas Kolupaila, sakysime, Lietuvos vietovardžiai daugumoje nebuvo suvienodinti. Negalima todėl ir tikėtis, kad Enciklopedija šį darbą atliktų šimtaprocentiniu tikslumu, nors kiek galima daugiau pastovumo reikalauti reikia. Pagaliau, tie patys vietovardžiai tėra tik vienas iš didelio skaičiaus nesutarimų, kurie laukia galutinio sprendimo.

Užtat džiugu, kad Enciklopedija, kaip monumentalinio veikalo ir svarbaus autoriteto pasirodymas sujūdiną žinovus ir verčia juos netikslumus išlyginti. Šitokių diskusijų pasitaiko vis daugiau. Pavyzdžiui, R. Serapinas ("Draugo" kult. priede, 1954 m. bal. 24d.) atkreipia dėmesį į graikiškų žodžių bei asmenvardžių transliteraciją. Iš tikro, senovės graikų vardai kalbininkams kelia problemą, kuri lengviau išvengiama svarstant modernių svetimų vardų naudojimą (paliekant juos originalioje rašyboje). Bet, atrodo, ši problema yra bendra tiek lietuvių, tiek prancūzų, anglų ar vokiečių kalbininkams, ir jie visi, anksčiau ar

vėliau, turėjo prisiimti vieną iš keletos alternatyvų, kaip pvz., palikdami originalią rašybą (vokiečiai), priimdami lotyniškąją formą (anglai), arba pritaikydami savai rašybą (prancūzai). Dėl kalbos, ypač būdžio galūnių, ypatybių, mums gal parankiausias yra prancūziškasis kelias, nors sunkumų pritaikyme atsirastų. Bet, šiaip ar taip, reikalinga priėmimo bendros susitarimo, nesisielojant per daug dėl pavėlavimo, nes pvz. patys anglai prieš porą dešimčių metų vartojo tiek originaliąją, tiek sulotynintą graikiškų asmenvardžių rašybą. Šitą darbą, vien Enciklopedijos gerovei, reiktų dabar atlikti kaip galima greičiau ir suvienodinti vartojimą vėlesniuose tomuose. Panašus darbas atliktinas ir įvairių mokslų terminologijoje.

Džiugu matyti, kad antrojo tomo priede išvardinta apie 700 naujų prenumeratorių, iš kurių 52 tenka šiam kontinentui. Leidėjams bereikalingo vargo suteikia prenumeratoriai, kurie dėl vieno ar kitų priežasčių, daugumoje dėl paprasčiausio nerangumo, neprisirėgia atiskaityti su administracija. Daugiau pareiškungumo būtų tikrai sveikintina.

Kaip iš spaudos žinučių matyti, yra ruošiamas specialus Lietuvių Enciklopedijos tomas Lietuvai, kurio redaktoriumi numatytas kviesti dr. Vincas Maciūnas. Specialaus tomo tikslai apimtis dar nėra nuspręsta, bet greičiausiai apims istoriją, kalbą, geografiją ir lietuvių tautos kultūrą. Šis tomas, dėl savo ypatingos svarbos ir straipsnių ilgumo, privalėtų turėti vardinį registrą tomo gale.

Dinamikos keliu

Pasinaudodami šiuo puslapiu, dėdame "Vienybės" korespondento pasikalbėjimą su Sambūrio "Šviesa" Vyr. Valdybos pirmininku Vilium Pitkunigiu. Šia proga gerbiameji skaitytojai galės plačiau susipažinti su Sambūrio pobūdžiu.

Reg. Valdyba

Šių metų kovo mėn. 13 dieną sukako 8 metai nuo "Šviesos" Sambūrio įsikūrimo. Mūsų skaitytojams būtų įdomu patirti iš pirmų šaltinių apie "Šviesą", jos darbus ir siekius. Gal malonėtumėte supažindinti, kas yra "Šviesa"?

"Šviesa", iššaukta Tėvynės netekimo ir Vakarų Europos dvasinės krizės pasekų po 2-jo pasaulinio karo, yra jauniausia lietuvių jaunimo organizacija įsisteigusi tremtyje. "Šviesos" Sambūris šaukia ir telkia liberalinį (plačiau šio žodžio prasme) lietuvių jaunimą kelti ir nagrinėti mūsų amžiaus problemas ir ruošti būsimos laisvos Lietuvos atstatymui. "Šviesa" būdama dvasinės rezistencijos sąjūdžiu, siejosi ir dirba ne tik dėl lietuviškos sąmonės išlaikymo, bet ir dėl jos sudinaminimo, o taip pat ir dėl jos išplėtimo pakurstant ir patraukiant kiekvieną lietuvių spręsti tautos, žmonių ir žmogaus problemų lietuvių tautinėje bendruomenėje. Tokiu būdu "Šviesa" kovoja su nutautėjimu ir defetizmu kovoje dėl Lietuvos laisvės. "Šviesa" atmeta statišką visuomenę, nes tik dinamiškoji, kovojanti dėl savo tautos laisvės, yra prasminga. Mes, kaip lietuvių bendruomenės dalis, turime būti "opsikrėtę" pačiom moderniausiom problemom, turime būti pačiame avangrade kovotojų dėl šviesesnės tautų ir žmonių ateities bei dėl laisvo žmogaus. "Šviesa" pasisako už žmogaus kaip individo teisę kurti savo dvasinę egzistenciją individualios pasaulėžiūros forma. Todėl "Šviesa" laiko, kad tik demokratinė santvarka laiduoja visas sąlygas žmogui dirbti, gyventi ir kurti. Vienas iš ryškiausių "Šviesos" bruožų yra jos sintetiškumas: ji apjungia bendram darbui įvairių pasaulėžiūrų, konfesijų ir įvairių politinių įsitikinimų žmones mūsų visų vyriausiam tikslui — Lietuvos išlaisvinimui.

"Šviesa" savo veiklą grindžia krikščioniškosios etikos pagrindais. GI, Sambūrio gairių pirmame punkte pasakyta: bet kokie religiniai įsitikinimai gerbiame. Šviesietis bendradarbiaudamas su kitais vadovaujasi aktyvios artimo meilės principu.

Kadangi "Šviesa" vis plačiau reiškiasi

mūsų visuomenėje, būtų įdomu išgirsti, ko "Šviesa" siekia?

"Šviesa" siekia konsoliduoti jaunosios dvasios lietuvius ir rengti jaunąją lietuvių kartą būsimoms laisvos Lietuvos kultūriniam ir visuomeniniam darbams. "Šviesa" ugdo lietuvių jaunosios kartos kovingumą kovoje dėl Lietuvos laisvės remdamasi mūsų tautos praeities patyrimais, tačiau yra priešinga, kad praeities nesupratimai bei klaidos sudarytų išieties bazę mūsų visuomenės santykiams. Mūsų ateities uždaviniai yra ta bazė, kuria reikia jungtis bendram darbui.

Norėdami suvokti pagrindines tiesas ateičiai ir už jų įgyvendinimą kovoti, "šviesa" siekia, kad teisingumo principas būtų įgyvendintas tarp žmonių ir tarp tautų visame pasaulyje. "Šviesa", pasisakydama už Baltijos Tautų sąjungą, už suvienytą Europą ir Jungtinių Tautų idėją, ryžtasi kovoti dėl pagrindinių laisvių ir žmoniškumo principų įgyvendinimo. Laisvas žmogus laisvoje socialinėje bendruomenėje garantuos tautų laisvę laisvame pasaulyje.

Teko girdėti, kad "Šviesa" veikia ir kituose kontinentuose, kaip pvz., Europoje ir Australijoje. Kokia yra jos dabartinė organizacinė struktūra ir kas gali Sambūriui priklausyti?

"Šviesa", įsikūrusi kaip akademinio jaunimo organizacija, savo skyrius turėjo išimtinai prie universitetų Vak. Vokietijoje, Italijoje, Prancūzijoje, Švedijoje, Šveicarijoje ir su viena išimtimi — Indokinijoje, kur lietuvių su ginklu rankoje kovėsi su bolševikais. Nuo 1949 m. suvažiavimo, t.y. dar prieš šviesiečių masės persikėlimą į užjūrius, "šviesa" persiorganizuoja į globalinę organizaciją su Europos, Australijos ir Amerikos regionais, kurie šiuo metu jungia tų regionų skyrius ir koordinuoja jų veiklą. Vyriausioji Sambūrio Valdyba, kuri renkama kas antri metai, ir kurios vieta nustatoma tarpregijoniniu susitarimu, šiuo metu yra New Yorke.

Sambūriui priklausyti gali visi jauni lietuvių, kuriems "šviesos" siekliai ir tikslai yra artimi ir kurie yra baigę vidurinę mokyklą ar yra tolygus išsilavinimo. Amžiaus riba yra 16 metų. Sambūris dar Europoje buvo išsiritkęs savo garbės nariu Dr. Vilių Storostą — Vydūną, kurio šiuo metu jau nebėra gyvųjų tarpe. Skyrių rėmuose veikia atskiri mėgėjų ar profesiniai klubai, kuriuose gali dalyvauti ir ne nariai. Tarpstyrimai ryšių palaikymui. Vyr. Valdyba leidžia savo biu-

letenį, kuris siuntinėjamas "šviesos" idėjos draugams bei pavieniems šviesiečiams, kurie dėl periferinio nuotolio negali skyrui priklausyti.

Sambūrio organizaciniuose rėmuose veikia "šviesos" šalpos Fondas, kuris šelpia studijuojantį jaunimą, nusipelnčius ir į vargą patekusius kultūrininkus bei studentiškas organizacijas.

"Šviesa" New Yorke ypatingai yra žinoma didele dalim savo pasisekaisių parengimais. Suprantama, kad "šviesos" Sambūrio veikla jais nesiriboja, tad, ką "šviesa" praktiškai veikia?

Puoselėdami kultūrinį ir visuomeninį gyvenimą, Sambūrio nariai ir skyriai yra įsitraukę į gyvą veiklą ne tik Sambūrio rėmuose, bet ir už jo ribų, nešant "šviesos" idėjas į lietuvišką visuomenę. Lietuviškos išlaikymas tremtyje yra pagrindinė sąlyga kovai už Lietuvos laisvę. Kadangi mūsų jaunimas yra tos kovos tęstinumo laidas, "šviesa" savo praktiška veikla pagal išgales remia mokslus einantį jaunimą bei sudaro sąlygas jam įsigyti platesnes pažiūras visuomeniniais ir kultūriniais klausimais. Dėl minėtų tikslų "šviesa" ruošia be paskaitų ir diskusijų vakarų, radijo vandenėlių ir viešus vakarus supažindina mūsų visuomenę su lietuvių kultūrininkų ir menininkų laimėjimais, kaip prof. Galdikio minėjimas, A. Kuprevičiaus koncertas New Yorke ar literatūros vakaras Sydnejuje. Yra remiamos ir iš savo tarpo iškylančios jėgos suteikiant reikšimosi galimybių tiek skyrių rėmuose, tiek už jų ribų.

"šviesa", įkūrusi savo šalpos Fondą, padeda studijas tęsti ne tik savo nariams, bet pagal išgales remia ir bendrąsias studentų šalpos organizacijas. Pav., vien New Yorke skyrius yra paskyręs 300.00 dol. Amerikos studentų šalpos fondui.

"šviesos" veiklos vaizdas būtų nepilnas, jei nebūtų paminėtos vasaros ir žiemos stovyklos ir išvykos, kurių "šviesa" yra pradininkė tremtyje, ir kurios, kaip ir N. Metų parengimai visuose mūsų skyriuose yra virtę gražia ir kultūringa Sambūrio tradicija. Pagaliau "šviesos" narių tarpe esama ir tiesioginį aktyvios rezistencijos darbą dirbant, bei ir žuvusių tų darbą dirbant.

Paryškėjus Sambūrio tikslams ir darbams, gal malonėtumėte pasakyti, kokie yra "šviesos" ateities planai?

"šviesos" tikslai yra tiek dideli ir darbo barai tiek platūs, kad tiems tikslams pasiekti yra reikalinga mūsų visuomenės nuoširdi parama, kurios mes ir jį ieškome. Žmonės ir idėjos būdamos nuolatiniame vyksme, įpareigoja ir "šviesą" žengti ne tik su laiku, bet ir žvelgti tolyn į ateitį ir skinti kelius per atgyvenu-

Artojas šoka sunkų T o t e n t a n z; Raudoni medžiai blaškosi kalnyne; Virš jūros lenkia kilnią galvą saulė, Syposdomosi mirštančiam Ikarui, Ir iš akmens išaugusiom gatvelėm Zingsniuoja du makabriški keleiviai. Pikti namai, gelsvas akis nuleidę, Paniurę kalbasi. Aukštai ant stogo Senos bažnyčios tylūs žaidžia Kaip voverys mažai velniukai, O stebuklingai žydinčiam pilies Sode kūningai Cranacho Madonnai Svelnus Centauras rauda su gitara.

Nuo jūros girdisi vėsūs ošimas; Prie kranto išmestos žuvies akys Sapnuoja kūno gundomas šventasis Ir velnio apsėsta sena kaimietė, Lopšyje pikta žuvį supdama, Baimingai klausosi, kaip švelniai šlama Jai nusidėjėliai, pavirtę medžiais.

KULTŪRINĖ KRONIKA

* Už poezijos rinkinį "Orfėjaus medis", Alfonsui Nykai — Niliūnui paskirta 1954 m. "Aidų" literatūros premija. Jury komisijos nutarime rašoma: "... grožinės literatūros premija (paskirta) už jo eilėraščių knygą "Orfėjaus medis", kurioje autorius atskleidžia šių dienų žmogų būties tragizmo akyvaizdoje, tai išreikšdamas naujom, gaivalingom bei įvairiom formom." 1946 metais Alfonsas Nyka — Niliūnas gavo BALFO literatūros premiją už savo pirmąjį poezijos rinkinį "Pradimo simfonijos". Periodikoje spausdina eiles nuo 1939 m. Dabartiniu metu bendradarbiauja "Literatūros Lankuose".

* Antano Macinios "Saulės Giesmė", laimėjusi 1952 m. "Aidų" mokslo premiją, išėjo iš spaudos. Joje autorius nagrinėja šv. Pranciškaus gyvenimo eigą filosofiniu ir teologiniu požiūriu. Knyga atskleidžia šv. Pranciškaus santykius su gamta, turtu, žmogumi ir Dievu, perkeldama kylančias problemas į universalią plotnę.

* Doktorato darbą iš graikų literatūros rašo kun. J. Sukackas. Darbo tema yra "Satyros pagrindai ankstyvojoje graikų poezijoje". Ji bus ginama Loyolos unte, JAV-bėse.

* Dr. Jonas Balys atidavė spaudai naują veikalą anglų kalba "Lithuanian Narrative Folksongs", kuriame aprašomi lietuviškų dainų tipai ir prijungiam bibliografija. Tai yra jo antras leidinys anglų kalba. Dr. Balys taip pat tvarkė lietuviškąją medžiagą vienoje amerikiečių mitologijos enciklopedijoje.

* Prof. Zenonas Ivinskis atskiru leidiniu išleis studiją apie šv. Kazimierą, kurioje panaudos Romos archyvuose šiuo klausimu rastą medžiagą.

* Iš spaudos išėjo Vinco Krėvės "Rytų pasakos" ir Stasiaus Būdavo "Uždraustas stebuklas". J. Meko epinės poezijos rinkinys "Sėmeniškų idilės" bus spausdinamos "Aiduose". Pauliaus Jurkaus pasakojimų rinkinys "Pavasaris prie Varduvo" pasirodė knygų rinkoje.

* Gyvo susidomėjimo susilaukė Vytauto Kasiulio kūrybos paroda Paryžiuje. Straipsnis apie šią parodą tilpo net amerikiečių žurnale "Time". Nepriklausomųjų menininkų parodoje, Paryžiuje, savo darbus buvo išstatę A. Mončys, V. Kasiulis ir J. Staniulis.

* Viena Vokietijos techniškų knygų leidykla neseniai išleido dr. inž. Algirdo Nasvyčio knygą "Die Gesetzmäßigkeiten kombinatorischen Technik". Už šį darbą, autorius, buvęs V. D. Un-to lektorius, gavo daktaro laipsnį.

* Birželio 26 d. Sambūrio "Šviesa" Sydnejaus skyrius suruošė metinę šventę su menine programa. Skyrius įsisteigė prieš tris metus.

šias formas į naujus idealus. Laisvoje ir tolerančioje diskusijoje norime auklėti ir brandintis. Mes norime, kad lietuviškas jaunimas savo veržliu protu ir idealizmu palaikytų ir mūsų tremties visuomenėje stiprią dvasią, nepalaužiamą tikėjimą teisingumu ir norą dėl jų kovoti. Todėl yra ypatingai kviečiamas įjungti į Sambūrį mūsų studijuojantis jaunimas, kad naujomis idėjomis praturtintų save ir Sambūrį, kad bendromis pastangomis sukurtumėm aukštai kultūringą, šviesią ir taurią jaunąją kartą, kuri dirbtų žmogaus ir tautos šviesesniai rytojui.

Nemirsiu, kol maskoliai neiseis

(KNYGNESIŲ KARALIUS JURGIS BIELINIS)

Keturias dešimtis metų caro valdžia neleidė turėti mums spaudos lotyniškais raidėmis. Už kiekvieną tokį raštelį grėse sunkios bausmės Sibire, o vis dėl to lietuviškas raštas vis plačiau ir plačiau plito po kraštą. Iš kur gi jis atsirado?

Negalėdami spausdinti savų raštų savajame krašte, pasiryžėliai juos spausdinti Prūsijoje ir Amerikoje ir per sieną gabeno ir platino. Tie knygy gabentojai ir platintojai, knygy skruzdėlės, kurios nugalėdavo visus caro tarnų jiems sprendžiamus spąstus, buvo knygnešiai.

Niekas jų nesuskaitė, kiek jų buvo, bet jų buvo daug; jų tinklas siekė visus Lietuvos užkampius. Jų tarpe buvo mažų, didesnių ir labai didelių. Vieni jų nešė knygas kartu su kitomis iš užsienio gabenamomis prekėmis, nešė negalvodami ir nežinodami, kad jie dirba labai naudingą darbą; kiti suprato jo svarbą ir daugiau knygomis tesivertė, bet buvo tokių, kurie aiškiai žinojo, ką jie daro. Jų darbą švietė aiški mintis, geras spaudos reikšmės supratimas. Visus vargus, visus pavojus nugalėti ir vis skatinti ko daugiau knygy išplatinti juos įgalino tvirtas įsitikinimas, kad knyga ir laikraštis yra tas ginklas, kurio bijo ir stipriausias priešas, yra ta bomba, kuri susprogdins caro valdžią.

Paskutiniųjų eilėse buvo Jurgis Bielinis, kuris dabar pripažintas knygnešių karaliumi. Juk jis jau praeito šimtmečio gale dažnai kitiems sakėdavo, kad nemirsiu, kol maskoliai iš Lietuvos neiseis ir kad laikraštis yra ta ugnis, kuri sugedins rusus Lietuvos žemė.

Bielinis buvo vienas pirmųjų knygnešių ir tą darbą ištesėjo per kelias dešimtis metų, iki spaudos draudimo atšaukimo, nes šitas įsitikinimas ir buvo ta jėga, kuri spyrė Bielinį vis plačiau ir atkakliau knygas gabenti ir platinti. Jam nerūpėjo jokie medžiaginiai išskaičiavimai, jis net nekentė tų, kurie vengė laikraštis ir knygeles nešti ir platinti, nes tas buvo menkai pelningas darbas, ir platino tik maldaknyges, kurios geriau apsimokėjo. Bieliniai terūpėjo ko daugiau įvairiausių "bombų" paskleisti, nes jis tikėjo, kad galų gale jos susprogdins caro galingą sostą su visa jo tarnų gausia Lietuvoj.

Bielinis buvo didelis svajotojas, bet ir sumanus žmogus, geras organizatorius. Jis ne tik pats knygas vežimū vežimais skleidė, bet sugebėjo j tą darbą įtraukti daug kitų žmonių, įtraukti juos tas knygas nešti ir platinti ir visą tą darbą gerai organizuoti. Prof. Vaclovo Biržiškos, geriausio to reikalo žinovo, teigimu, Bielinio pastangomis Lietuvoj paplito beveik pusė anuomet spausdintų knygy, kurios rodo jį buvus labai apskurų ir sumanų, kaip iš raudonsiūlių nagų pasprukti. Tų nuotykių čia nesurašysi. Raskaks kelių pavyzdžių.

Štai valsičiaus sueiga, joje yra ir uriadninkas. Jis susiginėjo su vienu žmogumi, kad jis žūt būt pagausias Bielinį. Tuo metu jėgo Bielinis ir, pamatęs uriadniką, tuoj atsiklaupė ir pradėjo poterius kalbėti. Uriadnikas pamanęs kad tai elgeta, davė jam 20 kapeikų. Kai Bielinis išėjo, žmonės uriadnikui pasakė, kad tai buvo Bielinis. Uriadnikas labai pyko, o žmonės turėjo gardaus juoko. Arba kitas atsitikimas. Bielinio namus apsupusi policija. Išbėgti nebebuvo galima. Ką daryti? Bielinis išmetė iš krosnies malkas ir pats įlindo į ją (tokios tada buvo krosnys), o žmona iš priekio vėl malkų prikišo. Policija iškratė visus namus, bet j krosnį pažūrėti nesuprato.

Kokių vailandų tekdavo išgyventi Bieliniai, "Knygnešy" papasakojo ir Bielinio netaip tolimas kaimynas Dr. S. Žasiūnas, komunistų 1941 metais išvežtas į Sibirą.

Kartą, sako jis, pavasarį, kada sniegas vos buvo pradėjęs tirpti, atbėgo pas jo tėvą dėdė (taip jie vadino Bielinį), uždušęs, vienu batū ant kojos, o kitą, pilną molio prisemtą nešinę rankoje. Jį buvo pagavę raudonsiūliai bevažiuojant su knygomis. Jis, metęs vežimą, pasileido bėgti Mūšos upės pakrantėmis, įlindęs į verdanę, kur jam ir nutraukė batą. Visą savaitę "dėdė" gulėjęs ant krosnies kol atsigaavęs.

Pradžioje pats Bielinis nešė knygas iš Prūsų, bet kartą buvo sugautas ir labai primuštas. Vėliau jis per rubežių beidavo tik labai svarbiais reikalais, o knygomis pernešti pasamdydavo prie sienos gyvenančius žmones arba kas kitas pernešdavo, o Bielinis jas visur išvežiodavo ir kaip generalinio štabo viršininkas rikiuodavo visą organizaciją.

Bielinis Purviškių kaime, Nemunėlio Radviliškio v. turėjo ūkį, bet jis juo mažai tesirūpino ir dėl gresiančio pavojaus retai tegalėjo savo namus lankyti. Jis kelias dešimtis metų savo pastogės neturėjo, juos praleido važinėdamas su knygomis po visus Lietuvos kampelius. Jis ir mirė 1918 metų sausio 18 d. ne savo namuose, bet kelionėj. Pasakojama, kad Bielinis kartais metus nematydavo savo šeimos. Kartą susitaręs jis susitikti su žmona svetimuose namuose. Žmona atvykusi su 4 metų sūnumi Baltruuku. Tėvas ėmęs labai džiaugtis ir glamonėti savo sūnelį.

— O tu, ar turi tokį baiboką? — paklausęs Baltruukas, nepažindamas tėvo.

Bielinis iš jaunų dienų buvo jautrios širdies ir labai pastabus. Jis troško mokslo, bet aukštų mokslų pasiekti neturėjo progos. Tačiau jis savo pastangomis gerokai prasilavino, išmoko net kelių kalbų.

Gyvendamas čigonų gyvenimą, Bielinis pajėgė ne tik straipsnių slaptai einantiems laikraščiams, bet ir atskirų knygelių parašyti ir išleisti. Juose jis kėlė dvarininkų ir caro valdžios daromas žmonėms skrigudas ir kitus politinius klausimus. Bielinis šventai tikėjo, kad Lietuva bus nepriklausoma ir dažnai kaltindavo šviesuomenę, kad ji permažai

tam reikalui dėmesio skirianti.

1897 metais jis savo slaptos spaustuvelės išleido "Baltąjį Erelij", o kitus jo du numerius 1911 ir 1912 metais. Visur jis skelbė: "Nemirsiu, kol maskoliai iš Lietuvos neiseis."

Koks veržlus ir sumanus buvo Bielinis, rodo ir tas faktas, kad jis jau 1889m. nuvyko į Belgiją ir čia atspausdino Lietuvos žemėlapi, kurį betgi prie sienos vokiečiai konfiskavo. Vėliau jis nuvyko į Paryžių, dalyvavo lenkų kongrese ir reikalavo pripažinti Lietuvos nepriklausomybę, už tai jis lenkų buvo iš kongreso išsparytas.

Neabejotina, kad Bielinis buvo įdomi, retai sutinkama asmenybė ir daug nusipelnusi Lietuvai. Keista, kad nė vienas mūsų rašytojų iki šiol nėra jam žinęs Bielinio kuriuo nors meno kūriniu. Esu girdėjęs, kad tuo domisi rašytojas Švaistas, bet atrodo, kad ir jis dar tebesirengia ką nors daryti. Tikėkime, kad spaudos atgavimo sukaktis paskatins mūsų plunksnos meistrus sugražinti mums Bielinį vėl gyvą meniniame kūriny, nes Bielinis šiandien mums reikalinga ne mažiau, kaip anais laikais, nes šiandien turime būti visi Bieliniai ir kartu su juo kartoti: "Nenurimsime, kol maskoliai iš Lietuvos neiseis."

J. Vanagas

MOKSLO - TECHNIKOS NAUJIENOS

MASINA ATLIEKANTI RUSŲ — ANGLŲ VERTIMUS

Šiomis dienomis buvo pademonstruota elektroninė skaičiavimo mašina, kuri be klaidų išvertė 60 parinktų sakinių įvairiomis moksliskomis temomis iš rusų į anglų kalbą.

Nors praktiškam pritaikymui ši International Business Machines (IBM) bendrovės 701 modelio mašina dar nėra pilnai išvystyta — tai trukytų gal 3 o gal ir 5 metus — demonstracija ryškiai parodė, kad vertimus galima atlikti mašina.

Vertimo procesas yra sekantis: verčiamas tekstas yra patiekiamas mašinai IBM kortelėje. Mašina yra aprūpinta šiomis pagrindinėmis instrukcijomis, kurios sprendžia vertimo žodžių eilę, verčiamų žodžių prasmės atitraką daugia-prasmiuose žodžiuose, vertime nereikalingų žodžių praleidimą ir naujų žodžių įterpimą.

Salia šių pagrindinių taisyklių, kurių užteko 60 pavyzdinių sakinių vertimui, mašinai buvo pateiktas 250 žodžių žodynas, vieno sakinio vertimas truko vos 6-7 sekundes.

Pilnų tekstų vertimui mašina turėtų būti aprūpinta pakankamai dideliu žodynu ir atitinkamu skaičium vertimo instrukcijų. Pastaryjų šalia 6 pagrindinių taisyklių, gal reikėtų apie 100 ar daugiau. Šios vertimo instrukcijos pagrindu yra tik kalbos formulavimas matematinės lygtys — darbas kurį kalbininkas randa galimu įvykdyti.

Vertimų mašinos vystymas yra vykdomas IBM B-vės pinigais George Town universiteto kalbų fakultete ir tikimasi, kad bus paremtas JAV krašto gynybos lėšomis.

APIE STEBUKLADARIUS VAISTUS

Yra vaistų, kurie stebuklingai ar magiški pagydo ligas. Pav. Neosalvarsanas kaip šluote iššluoja grįžtamojo tifo ligos sukėlėjus ir juo sirgęs žmogus greit pasveiksta. Eilė naujai atrastų vaistų taip gi gydo sifilį ir kitas ligas.

Tokių stebukladarinių vaistų tarpe yra vaistai pavadinti antibiotiniais.

Penki pagrindiniai antibiotiniai vaistai — penicilinas, streptomycinas, aureomycinas, terramycinas ir chloromycetinas — yra nuostabaus veikimo, tačiau ne viską gydantieji vaistai, ir jų naudojimas be gydytojo priežiūros yra pavojingas.

Nors šių antibiotinių vaistų reikšmė kovoje su tūlomomis ligomis yra nepaprastai didelė, tačiau jų perdėtas naudojimas yra taip pat nenaudingas, o kartais net žalingas dėl įvairiausių priežasčių, kurias gali numatyti tik gydytojas. Tačiau ir jų vartojimas negali būti atliekamas savo galva. Ir net dar daugiau. Kiekvieno krašto sveikatos saugojimo įstaigos įspėja net pačius gydytojus nuo per dažno šių antibiotinių vaistų naudojimo tais atvejais, kada jie prieš atitinkamas ligas visiškai nerodo jokio veikimo.

Jau dabar yra nemaža mokslininkų, kurie kelia susirūpinimą ir nepasitenkinimą per dideliu šių vaistų naudojimu, ypač vaikams prie įvairių, net paties gydytojo neapibrėžiamų, negalavimų.

Tvirtinama, kad, perdėtai naudojant šiuos vaistus, ateinančios kartos būsiacijos visiškai neatsparios įvairiems, net ir mažiausiems, negalavimams, nes dažnas ir nereikalingas šių vaistų naudojimas, neleidžiant žmogaus organizme išsivystyti toms vidaus pasipriešinimo jėgoms, kurios yra tikrasis žmogaus sveikatos pagrindas. Vaistai tuo tarpu yra tik šalutinė, pagelbinė priemonė ir pasipriešinimo organizmo apsaugos ir pasipriešinimo jėgoms, vedančioms žūtibūtingą kovą su ligos kėlėjais. Iš kitos pusės neturime pamiršti, kad ir vaistai žmogaus organizme yra pašalinis kūnas, kurio naudą gali nustatyti tik gydytojas, prirašydamas juos atitinkamais kiekiais.

(Neprik. Liet.)

SKAITYMŲ KNYGA MOKYKLOMS

Bostono lietuviai mokytojai išleido ketvirtąjį pataisytą leidimą "Naujųjų Skaitymų", kuriuos redagavo J. Ambrazevičius, A. Skrupskelienė ir A. Vaičiulaitis. Kaina 2,50 dol. (apie 23 autsr. šilingai).

Šiuo metu, kai jaunimui tinkamos lietuviškos literatūros perdaugiausiai nėra ir sunku rasti knygų su įvairių autorių rašiniais, ši nauja knygos laida turėtų būti pasitikta su didžiausiu džiaugsmu. Ji gali būti vartojama ir mokykloje ir namuose, padedant tėvams, išsiaiškinant žodžius, nuo kurių pati jauniausioji karta yra atpratusi ar net visai negirdėjusi. O lietuviškų liaudies išsireikšimų čia pilna. Pirmojoje dalyje "Seku, seku pasaką" randame rinktines pasakas, patarles ir priežodžius. Antrojoje — "Aš padainuosiu dainų dainelę" — matome liaudies dainų žodžius, o trečiojoje. "Savieji rašai", sutinkamas Valančius, Baranauskas, Pietaris, Satrijos Ragana, Vaižgantas ir t.t.

Kiekvieno tėvo pareiga turėtų būti atsiradusią knygų spragą užpildyti šiuo leidiniu, o knygy platintojams pasirūpinti, kad "Naujieji Skaitymai" būtų be didesnio vargo patiekti pirkėjams.

SNIPAI IR IŠDAVIKAI

Nuo 1917 m. Sovietų Sąjungoje sušaudyti kaip snipai ir išdavikai: 1936 m. devyni iš vienuolikos ministrų; penki iš septynių ekzekutyvinio komiteto pirmininkų; penkiasdešimt trys komunistų partijos organizacinio komiteto pirmininkai; penkiolika iš dvidešimt septynių komunistų, kurie paruosė 1936 m. Sovietų S-gos konstituciją; septyniolika iš aštuoniasdešimt karo tarybos narių; trys iš kiekvienų penkių Raudonosios Armijos maršalų ir visi Lenino revoliucinio komiteto nariai, išskyrus Staliną.

KĄ SKAITO AFRIKOS NEGRAI

Ar negrai iš viso skaito? Šis klausimas iškilo Anglijos didžiosiom knygų leidyklom, kurios stengiasi knygas eksportuoti į savo kolonijas. Viena tokia yra Afrika, kur šalia baltųjų knibždėte knibžda juodieji. O gal jiems pakišti knyga?

Pirkliai reikalą ištyrė, ir visi net urmu pašoko, nes niekas kitas taip nemėgsta skaityti, kaip negrai.

Prie knygos jie metasi su tokiu pat azartu, kaip prie šokių. Viešosios bibliotekos Afrikoje tiesiog juodukų užgultos. Dažnai sutiksi mažytes, privačias bibliotekėles su keletu tuzinų knygy. Ir ten verda gyvenimas — skolinasi už tam tikrą mažą atlyginimą. Kas gali nusipirkti, pats stengiasi įsigyti knyga. Labai dažnai, kad knygai labiau taupoma, nei kitiems būtinaiems gyvenimo reikalams.

Ir ką jie skaito? Gal pramoginę literatūrą?

Negrai, kaip kadaise pavergtoje Lietuvoje, kai buvo spauda uždrausta, pirmiausia stveria politinę literatūrą. Afrikos laisvė, Afrikos turtai, ūkinis pajūgumas — tai jų tikslas, kuris padeda atrinkti ir jų skaitomas knygas. Tad romanai, kurie sujatodina Europą ir Ameriką, čia neturi jokio pasisekimo.

Skaitytos dvejopos knygos — marksistinės ir praktikinės. Marksistinė literatūra parūpina rūpestingoji Maskva per savo agentus, per toli siekiančias rankas. Praktinę — pristato angliai. Šioj pastarojoje, spausdintoj net keliom spalvom, gausiai iliustruotoj, stambiom raidėm rėkia tokios antraštės: kaip susikurti gražų gyvenimą, ugdyk savo asmenybę, būk mandagus, taupus, lavink skonį ir t.t.

Šių pastaryjų siunčiama tiesiog tonomis. Iš uosto tuoj jas gabena motorizuoti knygy pirkliai ir paskleidžia po kraštą. Kas nemoka angliškai, tam paprastai išverčia. Dažnai vakare visa šeima skaito balsu ir viską perpasakoja, persvarsato. O kai paskaito marksistinės literatūros, taip ir pasidaro Afrikos naktys neramios...

Į šių knygų jūrą įsimašė misijonieriai.

Jie pirmieji pakėlė triukšmą prieš marksistines knygas. Jų balsą išgirdo ir Londonas ir politikai. Misijonieriai reikalauja užkirsti kelią marksistinei knygai, reikalauja siųsti tik gerą ir vertingą knygą, o kartu kaip priedą pridėti ir gražų baltojo žmogaus elgesį su juoduoju, nes pavyzdys geriau traukia nei knyga.

(Darb.)

KAS JIS TOKSAI?

Savo laiku pasaulyje gyveno žmogus, kuris būdamas

31 metų amžiaus bankrotavo biznyje, 32 metų amžiaus pralaimėjo rinkimuose,

34 metų amžiaus laimėjo savivaldybių rinkimuose,

35 metų amžiaus mirė mylimoji,

36 metų amžiaus susirgo pavojinga nervų liga,

40 metų amžiaus pralaimėjo savivaldybių rinkimus,

43 metų amžiaus pralaimėjo rinkimus į kongresą,

46 metų amžiaus išrinktas į kongresą,

48 metų amžiaus pralaimėjo rinkimus į kongresą,

55 metų amžiaus pralaimėjo rinkimus į senatą,

56 metų amžiaus pralaimėjo vice-prezidento rinkimus,

58 metų amžiaus pralaimėjo rinkimus į senatą,

60 metų amžiaus išrinktas prezidentu. Šitas nuolatinis ir nesėkmingas kandidatas yra garsusis AV prezidentas Abrahamas Linkolnas.

NIKO SAU KONTRABANDA

Amerikiečiai apskaičiuoja, kad 1953 m. į Prancūziją, Ispaniją ir Italiją buvo įsmugeliuota už 30.000.000 dolerių amerikoniškų cigarečių. Internacininis kontrabandininkų centras esą yra Tangier uoste, Afrikoje.

TAUTIŠKI DIRBINIAI:

ilgos juostos £3.10.0, kaklaraiščiai £1.5.0, įvairios kitos juostos ir juostelės nuo 6 šil. iki £1.10.0. Išpildomi specialūs užsakymai. Kreiptis AL Leidykla.

L. Bailleul

VYRAI NARDO KALIFORNIJOS PAKRANTĖSE

Viena diena be melo

(Tąsa 7-ta)

— Visi tie nelaimingi tą patį sako, — tarė teta. — Visus jie laiko bepročiais, išskyrus save.

— Lygiai kaip girtuokliai, patvirtino policininkas, stengdamasis savo auką įsodinti į vežimą. — Pasigėrę visados sako, kad kiekvienas, kuris į juos praneša, yra girtas.

— Niekše, drąsuoli, prisiekiu, kad man brangiai už tai užmokėsi, ir tu, taip pat, tetule, — šaukė Jurgis vis daugiau siusdamas.

— Vargšelis, pats nežino, ką kalba, — tarė liūdnai ponias Morris. — Ir skaudžiausia, kad tie nelaimingieji daugiausia pyksta ant savo artimų ir gerų draugų.

— Tai labai paprastas dalykas. Jeigu jie yra nenormaliam stovyje, tai tas pats pasidaro ir su jų jausmais, atsakė jai policininkas, kuris, nežiūrint visų pastangų, negalėjo Jurgio priversti sėsti į vežimą.

— Ak, pone! — sušuko teta, — pasišauk ką nors į pagelbą! Vežėjau, pagelbėk tamsta!

— Negaliu, ponias, — ramiai atsakė vežėjas, kurį ta scena labai džiugino, ir jis nenorėjo jos sutrumpinti. — Negaliu paleisti vadelių, nes arkliai pabėgs.

— Greičiau tas namas pasibaidys, negu arkliai! — sušuko ponias Morris. — Kaip tai, neįmanoma, neįmanoma, kuris pagelbėtų įsodinti tą nelaimingą vaiką į vežimą, — dar pridūrė ji.

— Jei tik liepsit, tuojau pat, — tarė prisiartindamas tas pats elgeta, kuriam ryte Jurgis davė tokią gausią išmaldą.

— Vargšas ponas! — sušuko elgeta, pažinęs Jurgį. — Aš jau šiandien rytą supratau, kad jo galvoj ne viskas tvarkoj, kai davė man visą svarą, nors prašiau jo tik skatiko. Pagalvoju, kad tas nieko gero nerodo.

— Kaip tai? Jau matei jį šiandien? Tai gerai, eik su mumis, nes reikės palūdyti apie tą poną.

Nepaisant Jurgio pastangų, kuris su surištomis rankomis priešinosi, elgeta su policininku įvertė jį į vežimą ir atsisėdo šalia jį saugoti.

Ponias Morris, nenorėdamas sėdėti šalia bepročio, sėdėjo į kitą vežimą ir netrukus visi atsidūrė prieš dėdės Morris namus.

Važiujant policininkas dar stipriai suveržė Jurgio rankas ir surišo kojas. Atgabenus jį į namus, taip surišta paguldė ant kanapos. Vargšui visas kraujas subėgo į galvą, gyslos įsitempė nuo spyrimosi, o lūpos apsiputojo iš pikto.

Jis iš tikro atrodė kaip beprotis, kuriam užėjo pasitimo ataka. Kambaris buvo pilnas žmonių, kurie subėgo pasiklausti daktaro tyrimų. Mat, Anglijoje niekas negali būti patalpintas į beprot-namį, be daktaro sutikimo. Kai Jurgis buvo įneštas į kambarį, prie jo prisiartinio senis Morris ir tarė su ašaromis akys:

— Vargšė Jurgi! Kaip nuosirdžiai prašyčiau tavo dovanojimo, jei galėtum suprasti, nors truputį ką norėčiau tau pasakyti.

Prasidėjo tyrinėjimas. Daktaras Cotton, Morrisų šeimos gydytojas, stropiai apžiūrėjo įkaitusį veidą, išsiplėtusias akių lėlytes, apsiputojusias lūpas ir atsiduso.

Įsitikinęs, kad pulsas yra labai nelygus, atsigrėžė į prietelius ir patraukė pečius.

— Kaip daktare, ką manai? Ar negeriau būtų pasiūsti jį sanatorijon, kur yra visokių priemonių tokiem ligoniam gydyti? — paklausė ponias Morris, svyrudama tarp meilės broliui ir baimės pamišėliui.

— Pirmia negu padarysiu sprendimą, noriu pasikalbėti su žmonėmis, kurie šiandien turėjo su juo reikalų, — atsakė daktaras.

Tuomet prisiartinio apie dešimt asmenų, vyrų ir moterų, kurie nelaukdami paklausimo pradėjo viens per kitą kalbėti.

— Pamažu, pamažu, po vieną, nes nieko nesuprantu, — nuramino juos daktaras. — Pirmiausia tegu ponias Morris man papasakoją, kas įvyko šiandien rytą, kada tamsta pirmą kartą jį pamatėi. Ar nepastebėjai jo elgesy ko nors ypatingo?

— Taip, daktare, pastebėjom abudu su broliu. Pirmiausia, kad Jurgis įėjo į valgomą kambarį, buvo matyti, kad turi sumišusias akis ir, užklaustas, atsakė, kad jam baisiai skauda galvą.

— Kas daugiau? — paklausė daktaras.

— Paskui netikėtai, nei iš šio, nei iš to, pradėjo pykti, kaip laukinis žvėris ir mus išgąsdino, sakydamas, kad jam

nei šilta nei šalta, jei mes tuoj numirtume. Paskui išėjo ir mes visą dieną jo nematėme.

Taip ponias Morris papasakojo pasikalbėjimą su broliu, nenumanydamas, kad visai iškraipo faktus ir visą dalyką perstato neteisingoj šviesoje.

Daktaras atidžiai išklausė pasakojimo ir atsisuko į Jurgio dėdę.

— Ar tamsta buvai liūdininku to keisto elgesio?

— O kaip gi, buvau, — atsakė senis, — ir nenuvokdamas, kad tai yra proto sumišimas, įpykęs pagrūmojau vargšui, kad nepaliksiu jam savo turty.

— Reikėjo tau nuvokti, — tarė sesuo, — nes jis niekad taip nekalbėdavo. Tas jam užėjo taip staigiai, kaip paprastai tokie priepuoliai užėina.

Tuo tarpu prie daktaro prisiartinio puošni, bet juokingai atrodanti pagyvenusi dama.

— Kas tamsta esi? — paklausė daktaras.

— Aš esu panelė Robinson. Grįžau iš bažnyčios, kur kasdien einu pastoriaus Sturmo pamokos klausyti, kai susitikau pažįstamus, kurie pasakė, kad turiu būti liūdininke. Tad skubiai ir atėjau.

— Gerai, ką mums pasakysi, panele Robinson?

— Pone daktare, sutikau aš jį šiandien rytą, kada grįžau iš krautuvės, ir turiu pasakyti, kad jo elgesys buvo visai nesuprantamas.

— Kodėl?

— Tai yra, buvo keistas, net ypatingai keistas.

— Bet kuo keistas, kalbėkite aiškiau, panele Robinson.

— Pirmiausia, taip ant manęs užsoko ir būtų sužeidęs, jeigu nebūčiau pasisaugojus.

— O paskui?

— Paskui, pone, pradėjo kalbėti visokių niekus, keistus ir juokingus, girdi, kad mano skrybėlė (tik ne ta kurią dabar dėviu) yra per jauna mano amžiaus moteriškei, perpuošni man ir t.t. Kadangi buvo per anksti, kad būtų girtas, tai supratau, kad yra nepilno proto, nes kitaip nebūtų taip kalbėjęs apie mane ir mano skrybėlę.

— Jei nežinočiau, kad bepročiai pasako daug aštrios tiesos, tai pasakytiau, kad tamstos broliuokis, sprendžiant iš tos panelės žodžių, yra visai sveiko proto, — tarė daktaras, pasisukęs į dėdę Morris.

Tikiuosi, pone daktare, — tarškėjo toliau panelė Robinson, — kad nebus leista vaikščioti laisvam po miestą tokiam žmogui, kuris užgauna praeivius.

Panelė Robinson pasitraukė į kambario gilumą, bet praeidama pro Jurgį pasižiūrėjo į jį tokiomis akimis, kad iš jų lengvai galėjai išskaityti grąsinimą:

— "Pavadinai mane kvaila ir juokinga, bet jei galėsiu padaryti, kad patektum į bepročių namus, tai atsimink, kad nuo to neišsisuksi".

Jurgis atsakė jai paniekinančiu nusišypsojimu. Jo įdūkimas praėjo, jis atgavo šaltą kraują ir taip susivaldė, kad šaltai pradėjo klausytis liūdininkų parodymų, kurie jį juokino.

Bet jo juoką tokiose aplinkybėse palaikė kaip naują subūdimo įrodymą.

Galų gale atėjo eilė kalbėti ponui Blanc, kuris taip pavaizdavo Jurgio elgesį:

— Pono Morriso pasielgimas mūsų krautuvėj įtikino mane, kad jis išėjo iš proto. Pirmą kartą savo gyvenime mačiau tokį dalyką.

— Teikis papasakoti, kas tai per ypatingas dalykas.

— Tik pamanyk, tamsta! Jis pasiryžo peikti prekes mūsų pirkėjams ir atkalbinėti juos, kad nepirkty. Ir visiems taip išpeikė, kad nė vienas nieko nepirko.

— Ar neparodė dar kaip nors savo sumišimo?

— O kaip gi, parodė. Kai norėjau jį sudrausti, tai išvadino mus sukčiais, lupikais ir dar kitokiais žodžiais iškoliojo, kurių nenoriu čia pakartoti.

— Tai baisus dalykas, — atsiliepė kažkas iš klausytojų.

— Tamstos tiesa, — atsakė ponas Blanc, — tai nepakenčiama. Po tų šmeižtų, jis vienu šuoliu peršoko per stalą ir išbėgo laukan.

— Ar tamsta nežinai, kas jį paveikė? Ar jis neturėjo kokių nemalonumų, kurie galėjo iššaukti jo pyktį?

— Priešingai! Kai susitikom šiandien rytą, jis buvo geriausias nuotaikoj.

— O ką darė išėjęs iš krautuvės? — klausinėjo toliau daktaras.

— Apie tai nieko nežinau, — atsakė ponas Blanc, kuris, įsitikinęs, kad Jurgis sukvaliojo, pasakojo įvykius iš širdies,

Saulės nudeginti, nurudę raumeningi vyrai diena iš dienos plaukioja ir nardo pietinės Kalifornijos pakrantėse. Kur bangos didesnės, kur jūra žiauresnė, ten juos greičiau pamatysi. Lyg jiems būtų malonumė ten nardyti, kur šiaip maudytis visoje pakrantėje uždrausta. Ir tai diena iš dienos. Tai nėra sportas, o didelis ir atkaklus pasiruošimas svarbiems ir slaptiems karo uždaviniams. Tai Amerikos jūrinių povandenio sprogdinimo daliniai treniruojami karui. Jie vadinami UDT (Underwater Demolition Team), o kasdieninėje kalboje juos pavadina tiesiog "varliniais vyrais".

Pats gyvenimas įtikino, kad tokie vyrai reikalingi. 1943 metų rudenį Amerikos kariuomenė rengėsi užimti japonų įsitvirtinimus vienoje saloje. Užimti užėmė, bet tik per savo draugų lavonus. Pasirodė, kad japonai vandenyje buvo įtaisę betoninius stulpus su smailiom geležinėm viršūnėm. Amerikiečių valtytės ant jų smigo, ir vyrai ėjo į dugną po japonų kulkosvaidžių ugnim. Daugiau tokios katastrofos negalėjo būti leidžiamos.

1945 metų birželio mėnesį reikėjo išsikelti į Borneo. Anksti rytą iš laivų pradėjo groti patrankos. Po pusvalandžio iš laivų buvo nuleistos valtytės, ir "varliniai vyrai" skubiai yrėsi pirmyn. Penki šimtai metrų nuo kranto valtytės pasuko plaukti lygiagrečiai krantui. Pagal duotą ženklą iš valčių sprūdo į vandenį vis po porą vyrų. Taip vis kas 50 metrų. Jie plaukė kranto link ant krūtinės, kad mažiau būtų garso, kad plaukikas labiau būtų paslėptas vandenyje. Netoli kranto jie pakliuvo į kliūtis — koralais nuklotame dugne buvo įtaisyti dešimties colių geležiniai virbai, kurių viršūniniai galai buvo sujungti spygliuota viela po vandeniu. Kiekvienai vyrų porai buvo skirta iširti 50 metrų tarpą. Kiekvienas turėjo ant kaklo po lentelę ir po savotišką pieštuką joje rašyti. Jie niro po vandeniu, tyrinėjo ir po minutės vėl kilo į viršų, brėžė kliuvinių planą ir vėl niro po vandeniu.

Kai japonų granatos užkliudydavo darbo vidurį, vanduo parausdavo čia vienoj, čia kitoj vietoj; dalis vyrų niro dar kartą, kad daugiau nebeiškiltų.

Kai buvo baigta tirti, "varliniai vyrai" plaukė vėl į atvirą jūrą, valtytės prisiskubino; vyrus surinko, ir netrukus jų brėžiniai jau buvo svarstomi laive.

Bet vyrų darbas nebuvo baigtas. Vėl juos atgabeno valtimis artyn kranto. Šiuo tarpu su vyrais nuleido į vandenį ir po centnerį sprogstamosios medžiagos suskirstytos į penkis pakelius. Plaukėjas traukė atsargiai paskui save tą medžiagą. Per 30 minučių jie užminavo 800 metrų tarpą. Paskui jie sugrįžo atgal prie valčių, išskyrus du, kurie turėjo susprogdinti. Ir tie pagaliau, nustatę sprogimo laiką per 15 minučių, skubiai leidosi į bangas. Sudrebino ne tik kliūtis, bet ir salą sprogimas per visus 800 metrų; akmenys, geležis ir vanduo pakilo į orą, ir vėl viskas dingo bangose.

Salą puolė tik po kelių dienų. Lavams pro išsprogdintą tarpą vadovavo vėl tie patys "varliniai vyrai". Ir taip ėjo vienas išsikėlimas po kito. Kai pirmieji marinai iškopė į Guamo krantą, jie rado jau ten įsmeigtą lentelę su užrašu:

"Marinai, sveiki atvykę į Guamą! Pliužu naudokitės laisvai UDT rūpestingumo dėka. Kantinas ir kinas — antroji gatvė į dešinę." Juokas lydėjo vyrus į mirtį.

nenumanydamas, kad atvaizduoja juos klaidingoj šviesoje.

— Jei ponas daktaras leis, tai aš galiu atsakyti į tą klausimą, — tarė išeidamas priekin elgeta, kuris padėjo Jurgį įsodinti į vežimą.

— Gerai, sakyk, prieteliau.

— Šiandien rytą stovėjau prie Blanc, Noir & Co. krautuvės, atidarindamas ir uždarindamas karietų dureles, kad užsidirbčiau kelis skatikus, kai staiga tas jaunas vyras užlėkė ant manęs kaip kokia andra, paskui apsidairė, į kairę, į dešinę, aukštyn, žemyn, o paskui išgirdau jį kalbant su savimi: "Ką daryt?" Tada pamažu priėjau prie jo ir pasakiau: "Geriausia, doukit man kelis skatikus, gerasis pone!" Pažiūrėjęs į mane tas vyras pasakė, kad taip negali būti, kad aš esu kas kitas, kad tas esą labai gerai ir visokių panašius dalykus, kurie man parodė, kad jis nesveiko proto. Labiausia skundėsi, kad neturi pačios ir tuzino vaiky. Ponas daktaras pripažins, kad tai tuščia kalba, nes jam negali būti daugiau, kaip 25 metai. Paskui tas ponas davė man pusę svoro ir nuėjo sau. Ir aš

Didžiausių nuostolių "varliniai vyrai" turėjo Normandijos invazijoje. Čia jie negalėjo iš anksto "apčiupinėti" vokiečių rengtų sutvirtinimų, nes jie būtų buvę pastebėti ir invazijos planas per anksti paaiškėjęs. Tai atliko prancūzų rezistentai, nuotraukos iš iėktuvų, nuotraukos iš povandeninių laivų. Buvo aišku, kad ten vokiečiai įtaisė tris tokių įtvirtinimų eiles vandenyje. UDT vyrai pasirodė tik su pirmaisiais laivais, kurie pradėjo invaziją. Nuo vokiečių šūvių ne tik vanduo raudonavo, bet užkliudyta sprogstamoji medžiaga nešė į orą ir sprogdintojus ir viską, kas buvo aplinkui. Per 45 minutes vis dėl to vyrai pravažė viename tarpe visus trejus sutvirtinimus, nors 41% jų ten žuvo.

Visi "varliniai vyrai" yra tik savanoriai. Jie gauna didesnį atlyginimą. Bet tie, kurie juos pažįsta, sako, kad juos į tą darbą patraukia ne pinigais. Jie turi būti visi daugiau nei vidutiniškos sveikatos ir pajėgumo, o ypač ryžtingos dvasios. Jie turi išmokti praplaukti po vandeniu bent 50 metrų. Kai kurie gali išbūti po vandeniu tris minutes, bet prie darbo įsitempus sunku ilgiau išlaikyti kaip minutę.

Po pirmojo apmokymo, po kelių savaičių jie patikrinami galutinai, kurie tiks į UDT, kurie turės atkristi. Jiem duoda uždavinius, kurie pareikalauja fizinį ir dvasinį jėgų įtempimo iki aukščiausio laipsnio — turi nugalėti kliūtis vandeny, pelkėse, džiunglėse, nelaukiai sprogstant po kojomis bombom. Po tokių septynių dienų bandymo, po vadinamo pragaro, iškrinta iki 40%. Likusieji susiglyvena į tokią bičiulišką bendruomenę kokios nė vienoje kariuomenės dalyje nėra.

Korėjos kare jie taip pat atidavė savo duoklę. (Darb.)

MOKALAS GAUDO NUSIKALTĖLĮ

Šių laikų detektyvas turi naują įrankį nusikaltėliui susekti — mikrurgiją. Tai super-elektroninis mikroskopas, kuris iš smulkiausių dalelių padeda pažinti nusikaltimo įrankius ir aplinkybes. Štai tokio darbo pavyzdys.

Philadelphijos srityje viename parke buvo rasta nužudyta moteris. Policija nerado kitų pėdsakų, tik automobilio padangos ženklą žemėje, alejoje. Tada seklys automobilio lėtai pradėjo judėti ta aleja nusikaltimo vietas link. Jis pajuto, kaip vienoj vietoj jo automobilio viršų lengvai palietė medžio šaka. Gal ta pati šaka palietė ir nusikaltėlio automobilį, padarė prielaidą seklys. "Tuo atveju ant šakos turėjo likti mažos mikroskopinės automobilio dažų dalytės". Jis atsargiai nuplovė šaką ir atidavė savo laboratorijai. Mikropincetais ir panašiais įrankiais nuėmė po mikroskopą pastebėtų dažų viršutinę dalį ir padarė mikrurginę analizę. Ji parodė dažų cheminę sudėtį. Iš to buvo padarytos praktinės išvados, kad žudikas turėjo važiuoti mėlynai dažytu ir pokarinio modelio automobiliu. Jau buvo galima iš to padaryti kitų spėjimų. Ir savo spėjimus policija išsiuntinėjo po visą kraštą. Pagal juos per 30 dienų buvo suimtas pats nusikaltėlis. (Darb.)

PAKILO ŽMONIŲ AMŽIUS

Montrealio miesto gydytojas Dr. A. Groulx pareiškė, kad per paskutinius 100 metų gyventojų amžius iš 40 pailgėjo ligi 69 su puse metų. Tai įvyko dėl higienos ir medicinos pažangos.

jo nebemačiau iki dabar, kai mane pašaukė, kad padėčiau įsodinti jį vežimau. Bet iškilmingai prisiekiu, kad daugiau savo gyvenime nelytėsiu bepročio — tik žiūrėk, pone, kaip aš atrodau, — taip kalbėdamas, elgeta rodė pamėlusias dėmes, kurias jam padarė besigindamas Jurgis.

— Gerai, gerai, — tarė daktaras, — dabar gali eiti.

Bet elgetai taip buvo įdomu, kuo tas viskas baigsis, kad jis įlindo į kampą ir pasislėpė už kitų žmonių.

— O dabar, — tarė daktaras, — jei dar kas yra, kuris galėtų paaiškinti šio nelaimingo jaunuolio elgesį, prašau ateiti čia.

— Eikš, eikš, mano vaikeli, — tarė ponias Morris, imdamas už rankos jauną merginą, — žinau, kad tau nesmagu, bet ką padarysi! Tai mūsų pareiga. Daktare, štai yra panelė Brown, kuri matė Jurgį po pietų ir gana ilgai su juo buvo. Netrukus turėjo būti jų vestuvės. Ak, daktare, kiek daug nelaimių gali ant žmogaus užgriūti per vieną dieną!

(Bus daugiau)

ADELAIDĖ

Metinis Adelaidės Liet. Moterų Sekcijos susirinkimas įvyko liepos mėn. 4 d. šv. Juozapo bažnyčios salėje.

Iš pirmininkės p. Navakienės metinės veiklos apyskaitos paaiškėjo, kad buvo lankomi ligoniai, suruošta loterija, vaikų eglutė, Motinos Dienos vaisės, daugeliui padėta finansaiškai ir kt. Valdybos išdėtininkės p. Garbaliuskienės patiektais duomenimis yra žinoma, kad iš senosios valdybos buvo gauta £52.13.1; pajamų turėta £221.17.7; išlaidų padaryta £218.5.1; kasoje yra grynais pinigais £56.5.6.

Be to išrinkta nauja valdyba, kurion įeina: p. Garbaliuskienė, p. Varnauskienė, p-lė Pridotkaitė, p. Stasiškienė. Kandidatėmis yra p. Borjerienė ir p. Jucienė. Naujoji valdyba pareigomis dar nepasiskirstė.

Sėkmės darbe!

VASARIO 16 GIMNAZIJOS RĖMĖJAI ADELAIDĖJE

Vardo dienos proga, Vasario 16 gimnazijai, namams pirkti vienkartines aukas padidino: Jonas Stravinskas ir Petras Naujokaitis iki £25.0.0, Povilas Lukošius iki £20.0.0. Šią savaitę namams pirkti aukojo: Leonas Kazlauskas £13.0.0, Bronius Lukavičius £10.0.0 ir Pranas Dailidė padidino iki £10.0.0. Tuo būdu 128 rėmėjų ratelio nariai gimnazijos rūmams pirkti šiais metais paaukojo £244.4.0. Kadangi dar aukų sąrašas neuždarytas, tai visi aukotojai bus paskelbti pasibaigus mokslo metams.

Atgaivintas trečias rėmėjų būrelis Adelaidėje.

Vadovams pasikeitus 101 rėmėjų ratelis likvidavosi. Gimnazijos direktoriui asmeniškai prašant, ratelis iš naujo atkuriamas ir jo vadovavimą pasiima 128 ratelio vadovas.

Adelaidėje galėtų būti mažiausia 5 rėmėjų rateliai, nes rėmėjų pakankamai būtų, tik gaila nėra vadovų!

Kur mokyti žmonės?

Jonas Jansonas vardo dienos proga gimnazijai aukojo £11.0.0.

TRYŠ PASKAITOS

ALB Adelaidės Apylinkės Valdybos iniciatyva jau įvyko trys paskaitos.

Birželio 20 dieną turiningą paskaitą skaitė dail. Antanas Rūkštelė apie lietuvių kovą už spaudos laisvę.

Birželio 27 dieną p. J. Lapšys skaitė apie Lietuvos jūrininkystę.

Liepos 4 dieną p. V. Morkys skaitė apie gydymą ir hipnozę.

GEELONGAS

GRAŽIOS PASTANGOS

Birželio mėn. 26 d. Geelongo lietuvių mėgėjų — vaidintojų būrelis, padedant vietiniam LKF skyriui, pirmą kartą scenoje pasirodė su St. Laučiaus vieno veiksmo tragikomedija "Taikos klaukė" ir po dešimties minučių pertraukos su Čiurlionienės komedija "Kuprotas oželis".

Labai džiugu konstatuoti, kad be kelių išimčių, visą kolektyvą sudaro mūsų jaunimas. Taip pat beveik visi "artistai" scenoje pasirodė pirmą kartą. Tikslai dirbantys panašų darbą gali tinkamai įvertinti įdėtą darbą ir energiją p. Pr. Zenkevičiaus (vaidintojų — mėgėjų būrelio režisieriaus), kuris tikrą scenos žaliūką, laikinai padarė Liupčiku, Katiuša Navozova, Bagmazu ir t.t.

Nors jaunieji artistai ir nesukūrė scenoje tipų, bet gabaus režisieriaus įdėtos pastangos daugumoje vietų išėdavo į paviršių atskirais jaunųjų veikėjų pasireikimais.

Visiškai įtikinamai scenoje kalbėjo ir laikėsi Katiuša Navozova — kolūkio pirmininkė — (G. Stravinskaitė). Išskyrus kalbos trūkumą F. Jarinkevičius neblogai jautėsi Liupčiko — Raikomo sekretoriaus vietoje.

Vertinant pirmąjį veikaliuką bendra pastaba persasi visiems veikėjams: daugiau drąsos scenoje ir daugiau padirbėti su kalba.

Jeigu režisieriui, kuriam šis darbas nėra svetimas ir ne pirmas, pavyks šios trupės ribose pastatyti tinkamoje vietoje kalbos tyrumą bei akcentą, jis vienu

sūviu nušaus du zuikius...

"Kuprotas Oželis" publikos buvo dar silčiau sutiktas. Pagrindiniai veikėjai Onytė (M. Jomkutė) ir Jonelis (A. Paliulius) tiek dainavime, tiek vaidyboje maloniai nustebino žiūrovus. Lietuviško kaimo nuotaikos buvo vykusiai perkeltos į sceną. Kaip motina (P. Čerkavičienė) taip ir piršlys (F. Jarinkevičius) scenoje laikėsi drąsiai. Vykęs buvo ir tautinių šokių grupės įpnyimas.

Geelongo lietuvių dėkingi vaidintojų — mėgėjų būreliui, jo režisieriui p. Pr. Zenkevičiui ir visiems, kurie savo darbu prisidėjo paremdami jaunimo pastangas.

Mūsų pageidavimas: neišsiskirstykite, nenustokite energijos, o drąsiai siekite didesnių laimėjimų.

Dalyvis

HOBARTAS

HOBARTO LIETUVIAI PAGERBIA LIETUVOS REZISTENCIJĄ

Birželio 20-ji diena Hobarto lietuvių visuomenei pasiliks ilgai atmintina. Tą dieną didžiulis vietos lietuvių būrys susirinko šv. Teresės parapijos salėje paminėti ir atiduoti pagarbą žuvusiems ir kovojantiems Lietuvos Rezistencijos karžygiams.

Lietuvių B-nės pirm. p. A. Kantvilas minėjimą pradėjo pakviestasdamas prie garbės stalo p. Šlyterį — Nepriklausomybės Kovų Savanorį, p. Augustauską — Lietuvos karininkijos atstovą, p. Rederį — Lietuvos kovojančios ūkininkijos atstovą ir p. Motiejūną — 1941 m. sukilimo dalyvį.

Po anglų himno, tylos minute pagerbta žuvusieji už Lietuvos laisvę. Po to iškilmingą nuotaiką pastiprina muzika iš Beethoveno 5-sios simfonijos. P. A. Munčelis paskaito apie Lietuvos Rezistencijos sąjūdį. P. A. Kantvilas savo paskaitoj pabrėžia tremtinių pareigą įsijungti į Lietuvos laisvinimo darbą. Jau nuolis A. Rederis ir jaunuolė G. Valuckaitė gražiai padeklamuoja iš kovotojų poezijos. Trio, p. Maslauskui, p. Kalyčiui ir p. Binkevičiui niūniuojant, p. A. Munčelis deklamuoja "Ko palinko žilvičiai: prie kelio". Deklamaciją užbaigia trio daina — "Nurimk sesut".

Minėjimas baigtas Tautos Himnu. Dalyvių nuotaika buvo pakili, nes ne tik kad aukojo Tautos Fondui, bet dar prieš išsiskirstant sudainavo keletą liaudies dainų. Visi dalyvavusieji buvo pasipuoę trispalviais ženkliais. Šis minėjimas parodė, kad ryšiai tarp tremtinių ir tėvynės dar yra tamprūs.

Apie įvyksiantį minėjimą buvo pranešta per vietos radiją, pažymint Lietuvos Rezistencijos nuolatinę kovą su okupantu.

Algirdas.

PERTHAS

BIRŽELIO 14 d. MINĖJIMAS PERTHE

Iškilmingas birželio 14 d. minėjimas buvo minimas visų pabaltiečių drauge birželio 13 d.

Kiekvienos tautybės atstovas sava kalba priminė tautiečiams tas liūdnas ir skaudžias dienas, tautų naikinimą bei artimųjų ištrėmimą nežinon.

Lietuvių vardu kalbėjo p. Kuzmickas. Jis gana jautriai palietė žiaurų likimą išvežtųjų į Rusijos gilumą.

Meninėje programos dalyje latvių solistė p-lė Sapalis padainavo keletą latviškų dainų.

P-lė I. Cunovaitė paskambino Chopino "Laidotuvių maršą". Gi lietuvių vyrų choras, palydint p-lei J. Baltramonaitytei pianinu, padainavo porą dainų.

Minėjimas baigtas anglų himnu.

V.A.L.

Paiškomas Juozas Mažionis, kilęs iš Kulių val. Jam gautas laiškas iš Lietuvos. Jis pats arba žinantieji jo adresą prašomi rašyti: Albinas Jonauskis, 180 Tudor St., S. Oalkeigh, Vic.

Parduodama gerame stovyje Vanguard 1949 m. Kaina £700. Dėl mokėjimo sąlygų galima susitarti. Teirautis AL Red.

Liepos 11 d. 5 v. p.p. šv. Juozapo bažnyčios salėje, Adelaidėje, kun. P. Jatulis skaitys paskaitą tema "Australijos juodieji gyventojai".

Visi kviečiami dalyvauti.

ALB Adelaidės Apyl. Valdyba

SYDNĖJUS

PREMEJRA SYDNĖJUJE

Šių metų vasario mėn. 28 d. aktor. St. Paulausko bute Bankstowne įvyko "Sydnėjaus Lietuvių Scenos Mėgėjų Būrelio" steigiamasis susirinkimas. T. Reizgienės, šio būrelio organizatorės, iniciatyva susirinko nemažas skaičius mėgėjų. Aktor. St. Paulauskas sutiko vadovauti mėgėjams ir pasiūlė scenos veiklą. Tuoj pradėtas rimtas darbas — repetuoti komediją "Slidus Pustumiljonis". Repeticijos vyksta du kartus savaitę p.p. Paulauskų ir Motūzų butuose Bankstowne. Stropiai renkasi mėgėjai repeticijoms, neatsižvelgiant, kad kai kurie atvyksta iš toliau. Su atsidėjimu studijuojamos aktorių rolės, o dažnai net iki vėlyvos nakties.

Dėka intensyvaus scenos mėgėjų darbo, šių metų liepos mėn. 31 d. Sydnėje įvyks pirmoji premjera. Scenaj matysime St. Paulausko režisuotą 5 veiksmų komediją "Slidus Pustumiljonis". Vaidins: Ona Motūzienė, Marina Osinaitė, Ona Burokaitė, Edvardas Slonskis, Osvaldas Motūza, Vytautas Burokas, Jeselskis ir Rocas.

Premjera įvyks War Memorial Hall, Darlinhurst — (146 Darlinhurst Rd.) Sydnėje.

* Bankstowno apylinkė išsirikio naują valdybą. Pirmininku yra Edv. Slonskis. Tikimasi, kad ir naujoji valdyba padarys didelį žygį pirmyn savo namų statybos reikalu. Pereitų metų valdyba užpiko bendruomenės namams sklypą, gal šių metų valdyba baigs mokėjimą už sklypą ir pastūmės darbą pirmyn.

* Sydnėjaus Maž. Lietuvos Bičiulių Draugijos skyrius birželio ir liepos mėn. renka savo narių talka aukas Mažlietuvių "Keleiviui" paremti. Atrodo, kad rinkliava bus sėkminga, nes mažlietuvių reikalai visų įvertinami ir opūs.

* Bendrieji lietuvių namai Sydnėje. Nuo 1949 m. svarstomas bendrųjų Sydnėjaus liet. namų reikalas. Spaudoje ir susirinkimuose daug sugaišta tuo reikalu, bet kol kas nepadaryta nieko konkretaus. Bankstowno apylinkės vadyba pasiūlė statyti bendruosius namus ant Bankstowno užpirkto sklypo.

* Sydney. Kauno valst. baleto balerina T. Skrinšienė — Pagodinaitė veda baleto studiją Chulloros stovykloje. Anksčiau ji tokią studiją vedė Scheyvillės stovykloje. Šią studiją, be lietuvačių, lanko ir kitų tautybių mergaitės. Netrukus T. Skrinšienė — Pagodinaitė numato savo studijas atidaryti lietuvių kolonijose.

S-tis.

INFORMACIJOS

PALENGVINIMAI L. ENCIKLOPEDIJOS PRENUMERATORIAMS

Siomis dienomis išeina jau tretysis L. Enciklopedijos tomas. Iki šiol daugelis prenumeratorių dėl nepatogumų ir kai kurių kliūčių neįmokėjo pinigų už užsakytą enciklopediją. Nuo šiol žymiai palengvinama tai atlikti. Kiekvienas prenumeratorių įmoka po £3.10.0 australiška valiuta enciklopedijos platintojui pridėdamas jam pinigų persiuntimui. Platintojai ir tie prenumeratoriai, kurie asmeniškai nesutinka su platintojais, siunčia tiesiog generaliniam atstovui po £3.10.0 už tomą, aiškiai pažymėdami už kurį tomą ir tikslų adresą. Pietų Australijos prenumeratoriai atsiems enciklopediją tiesiog iš platintojo P. Lukošiaus Adelaidėje. Jis dviejų mėnesių bėgy bus išėjusiais tomais aprūpintas. Dar nevlė užsisakyti L. Enciklopediją. Prašau kreiptis užsisakant į šiuos platintojus:

gen. atstovas A. Krausas, 4 Grandview Ave., Maribyrnong, Vic.

L. Baltrūnas, 295 Hoddle St. Abbotsford N 9, Vic.

R. Norvydas, 116 Thomson St. North Geelong, Vic.

P. Lukošius, Box 1665M, GPO, Adelaide, S. A.

J. Vebrys, 23 Milner St., Hilton, S.A.

J. Glušauskas, 35 Cator St., Hindmarsh, S. A.

A. Bučinskis, 82 Flinders St., Darlinghurst, NSW.

A. Alčiauskas, 40 Gordon St., Stones Corner, Brisbane, Q-ld.

L. Zozas, 132 Sixth Ave., Hobart, Moonah, Tasmania.

A. Alyta, Selters Engineering Perisher Camp via Cooma, NSW.

V. Balsys, 12 Loftus St., Canberra, ACT.

St. Kvedaras, IIII Wengie St., North

Cooma, NSW.

Prašoma visus pernumeratorių netrukus įmokėti pinigus už I ir II tomus. Neužsisakiusieji raginami užsisakyti, nes atliksite reikšmingą žygį. Visa eilė mūsų šviesuomenės gražiai įvertina enciklopedijos pasirodymą.

Kauno Arkivyskupus J. E. J. Skvireckas pareiškė: "Džiaugiuosi dideliu Tamsių pasiryžimu taip sunkiame ir svarbiame darbe. Visagalys Dievas telaimina Lietuvių Enciklopedijos Redakciją ir bendradarbius."

VLIKO pirmininkas M. Krupavičius pasveikino leidėją: "Atlieki istoriškos reikšmės darbą. Tamsta būsi bene pirmas tokio didžiulio leidinio leidėjas, tad ir kultūros istorijoj turėsi gauti prideramą vietą."

Prof. M. Biržiška ragina visus remti enciklopedijos išleidimą: "Gi ją remti visi turime, net kitas kitą ragindami, kad čia tremtyje ir grįžę Lietuvon turėtume kuo pasinaudoti ir kad savo broliams amerikiečiams iškeliaujant paliktum kultūringą ir naudingą atminimą".

Prof. Stp. Kolupaila šiaip pasisako: "Mes politiniai emigrantai, XX amžiaus barbarų išvyti iš namų, dedame plyteles savo Tautos kultūros paminklui. Iš skaitytojų laukiame pritarimo ir paramos."

Prof. J. Puzinas sako: "Skaitytojams linkiu, kad LE būtų nuolatinu kelrodžiu jų sąžiningumui papildyti, o tie, kurie dėl vieniokių ar kitokių priežasčių lig šiol dar nėra užsisakę jos, kad tai atliktų neatidėliodami ir tuo būdu kartu su kitais savo tautiečiais įsijungtų į šio lietuvių kultūros paminklo statybos darbą. Tenelieka nė vienos susipratusios lietuviškos šeimos be Lietuvių Enciklopedijos!"

A. Krausas

LE Generalinis Atstovas Australijai

L. K. S. "RAMOVĖ" PRANESIMAS

Š. m. liepos mėn. 11 d. šaukiamas "Ramovė" narių metinis susirinkimas. Susirinkimas įvyks lietuvių bažnyčios salėje tuoj po pamaldų. Dienotvarkėje be kitų punktų numatyta Valdybos organų pranešimai ir naujos valdybos rinkimai. Visi Ramovėnai prašomi būtinai dalyvauti.

Valdyba

"ZEMELĖS SVENTOSIOS" PRENUMERATORIAI

Be paskelbtųjų AL 13(150) numeryje asmenų, M. Radzevičiūtės žemaitijos knygnešij romaną "Zemelė šventoji" užsisakė šie asmenys:

7. V. Salkauskas, Wangaratta, Vic.
8. J. A. Skirka, Cabramatta, NSW.
9. A. Talačka, Oakleigh, Vic.
10. J. Manikauskas, Nth Geelong, Vic.
11. P. Bienkevičius, St. Kilda, Vic.

Visi įmokėjo po 8/0. Knygos spausdinimas eina pirmyn. Kviečiame ir kitus mūsų skaitytojus siųsti užsakymus, nes tuo būdu knyga greičiau bus išleista.

Užsakymus siųsti: Australijos Lietuvos, 35 Cator St., Hindmarsh, S.A.

Redakcijos atsakymai

S. Aušrotai — Ačiū už paramą. Evangelikui — Į Jūsų laišką galėtume plačiau atsakyti, tačiau nesant jame nei adreso nei pavardės — nežinome, kam adresuoti atsakymą. Be reikalo bijote pasirašyti: redakcija ne saugumo policija ir nieko nepersiekioja. Šia proga tiek tepažymėsite, jog Jūsų galvoje, esą norima įvairiomis progomis įžeisti evangelikus, yra visiškai neteisingas.

Stebėtojai iš po medžio. — Nepasirašytų straipsnių (bent redakcijos žiniai) netalpiname.

Australijos Lietuvis

Pirmasis lietuvių laikraštis Australijoje

Prenumerata: metams £2.10.0, pusei — £1.6.0. Atskiro numerio kaina 1/9. Užsienin kaina ta pati.

Skelbimai: 10/0 už skilties colį. Nuolatiniams skelbėjams žymi nuolaida. Smulkūs skelbimai: iki 14 žodžių 4/0. Už kiekvieną pridėtinį žodį po 2 pensus. Užuojaus, sveikinimai ir pan. 10/0.

Adresas: Australijos Lietuvis 35 Cator St., Hindmarsh, S.A.

Tel. LU5827

The Australian-Lithuanian

The Lithuanian fortnightly in Australia Publisher: J. Glušauskas

Printed by Australijos Lietuvis Publ. Co., 35 Cator St., Hindmarsh, S. A.

Telephone: LU5827